Izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka lir 20, na šestih straneh lir 25; zaostale številke dvojno. Celotna naročnina lir 1.000, polletna lir 520; trimesečna lir 270. Uredništvo in uprava: Trst, ulica Montecchi št. 6/II. nadstr. — tel. štev. uredništva 93-073, 93-806; tel. štev. uprave 90-247. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter lir 30. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI - SPEDIZIONE IN ABBON. POSTALE

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

OBNOVLJENA IZDAJA LETO III. ŠTEV. 138 — TRST SOBOTA, 4. AVGUSTA 1951. — CENA 20 LIR

TITOVCI SE ZAVEDAJO, DA JIH IMPERIALISTI PODPIRAJO

Titofašistična tatvina ljudske in partijske imovine

Sodišče je izreklo razsodbo, s katero zavrača tožbene zahtevke naše Partije in obsoja Izvršni komite na povračilo stroškov - Razsodba je upravičeno ogorčila naše ljudstvo - Protestne resolucije prebivalstva Boljunca, Doline, Dacija, Magdalene, Pončane - Protest Prosvetne zveze

Dne 12. maja t. l. je tržaško sodišče izreklo razsodbo glede tožbe, ki jo je vložila Komunistična partija in v njenem imenu njen Izvršilni komite, da bi se ji povrnila imovina, t. j. Ljudski dom pri Sv. Jakobu in z njim vse ostale predmete in stavbe, ki so bile vpisane na ime družbe «EST» in ki so se jih po resoluciji I. U. polastili titofašisti s svojimi že znanimi sleparskimi, tatinskimi in prevarantskimi metodami.

S to razsodbo je sodišče proglasilo za neučinkovit sekvester, dovoljen z odlokom predsednika sodišča z dne 30. 11. 1948. in zavrnilo vse tožbene zahtevke naše Partije ter je obsodilo v osebi njenega Izvršnega komiteja, solidarno pa tudi njegove člane na povračilo sodnih stroškov.

Zgodovina Ljudskega doma pri Sv. Jakobu je dobro znana demokratom našega ozemlja. Zgrajen je bil s prispevki demokratov, ki so nabirali lire za liro, jestvine, material in se sami množično, na udarniški način udeležili njegove gradnje. A titofašisti so že takrat imeli mračne, sleparske, prevarantske namene, katerim nikoli izneverili v svoji fašistovski karieri. Obljubljali so demokratom, da bo to Ljudski dom, t. j. dom tržaškega delovnega ljudstva, Slovencev in Italijanov, a so potem spremenili svoj «načrt» in brez vednosti ljudi, ki so ga zgradili, napravili iz njega tiskarno. A to ne bi bilo še nič, če pomislimo, da je bilo dobro, da demokratični tisk imel svojo zgradbo. Ni bilo še nič, če primerjamo to zadevo z njihovim rokovnjaštvom, ki so ga izvedli po resoluciji I. U.

Govoriti so začeli, da to ni nekak «Ljudski dom», marveč je last «Ciril - Metodove družbe» in se sklicevali na to, da so bili lastniki zgradbe neki vidni titofašistični funkcionarji, na katere so stavbo zapisali, ker so že pred Resolucijo vedeli kot dolgoletni člani v službi imperialistov, da bo prišel čas razčiščenja tudi v tržaškem delavskem pokretu. Zato so po Resoluciji dejali, da je stavba njihova, da tržaški, slovenski in italijanski delavci niso napravili nič za Ljudski dom, da so oni založeni z gradnjo z denarjem itd.

Skratka, že takoj so dokazali, da hočejo Komunistični partiji, kateri je imovina pripadala, ker je bila zgrajena z njene smotre, cilje in njeno izključno uporabo, ukrasti ljudski dom in vso ostalo imovino, da bi ji tako onemogočili vsako propagandno in organizacijsko udejstvovanje, da jo gospodarsko likvidirali ker jim kljub vsem njihovim zlovestnim in hrupnim prizadevanjem ni uspela njena politična in organizacijska likvidacija, kakor je bilo v četrtih beograjskega špijonažnega generalštaba — in da bi to z enostavnimi besedami povedali na boben.

Titofašisti so torej hoteli pred očmi vseh tržaških delovnih ljudi in demokratov ukrasti imovino njihove partije in tako jim prizadeti ne samo neslišano krivico, marveč jih tem ukrepom gospodarskega vzeta politično onemogočiti in jih «dezorganizirane» — kar je bilo v njihovih načrtih — predati svojim imperialističnim gospodarjem. V njihovih špijonskih in razbojniških nameninih naj bi bil to prvi resnejši korak k likvidaciji demokratičnega pokreta v Trstu, kar bi mnogo pripomoglo k uresničitvi imperialističnega in titofašističnega načrta o Trstu kot evropskem Fusanu ali Singapuru.

Jasno je, da je Komunistična partija povzela odločne korake proti tej tatvini, ki so jo izvedeli titofašisti izvesti ob belem dnevu. Ko pa je videla, da vse odločne zahteve ne rodijo uspeha, je hotela legalno priti do SVOJE imovine. Zato je tožila titofašiste in postavila pod sodni sekvester vso njihovo imovino. Saj je šlo in gre za imovino, s katero titofašisti nimajo nobenega opravka. Se bolj, zagovarjati bi se morali pred sodiščem kot navadni kriminalci, t. j. tatovi brez sramu in brez časti.

Pravda se je vlekla poltretje leto. Kljub temu, da je bilo znano Trstu znano, da so jih zgradbe last Partije, da so jih njo zgradili slovenski in italijanski demokrati, kljub temu, da je naša Partija hotela prinesti dovolj dokazov za to in kljub temu, da je tudi predložila svojih odvetnikov dokazati, da so titofašisti kot zakrknjeni prevaranti odnesli tudi mnogo dokumentov v cono B, ne bi izpopolnili svoje navadne kriminalno dejanje, je sodišče zavrnilo naše argumente in izreklo razsodbo, ki daje prav titofašitom.

Razsodbo so izrekli dr. Sancimavo Vittorio kot predsednik civilnega in kazenskega sodišča, apelacijski svetnik dr. Manzi Aldo kot sodnik-referent in dr. Gargano Arturo, sodnik. Titofašiste so branili znani voditelj takozvanih «neodvisnih Slovencev», ki so sedaj sestavni del takozvane slovenske narodne liste, dr. Tončič, dr. Baša in dr. Ferluga. Izvršni komite naše Partije sta zastopala dr. Forresio in dr. Chersi.

Ob tej razsodbi, ki jim daje prav, so titofašisti zagnali huronski zmagoslavni krik. Saj ni čudnega. Kljub temu da imajo na svojem čelo neizbrisen pečat rokovnjača, so prišli do imetja, ki ni njihovo. Zato lahko hvalijo italijansko sodišče, ki je izreklo to razsodbo, in pravijo, da je imelo redko «potrpežljivost» v tej pravdi. Vsekakor pa je značilno, da titofašisti hvalijo sedaj sodišča, proti katerim se še pred časom niso prav nič pohvalno izražali.

Na vsak način je ta razsodba zelo dobrodošla titofašistom in imperialistom, ki jim stoje za hrbtom, jih v vsem podpirajo in podžigajo njihova grabežljiva čustva. V tem smislu jo hočejo tudi izrabiti, ker se zadovoljujejo, da so jim obljubili madžarske, romunske, bolgarske in albanske pokrajine, jim dodeljujejo vodilno vlogo v vojnih operacijah na Koroškem, v Benečiji in v Trstu in jim zagotavljajo, da jim bodo v primeru vojne na pladnju prinesli tudi Trst, Gorico in še kaj drugega.

Titofašisti skušajo preko svojega dnevnega trobila v slovenščini izrabiti to razsodbo za svojo volilno propagando, za svoje volilne spletke, kar dokazuje tudi njihov manever z zahtevo po gospodarski likvidaciji «Il Lavoratore».

«Primorski» pravi, da je sodišče «izreklo svojo sodbo» in ponavlja vsemu svetu svojo pobožno željo, da je to začetek likvidacije «kominformizma», kar bi jim šlo v klasje, ker bi hoteli po nalogu svojih gospodarjev uvesti na Tržaškem pokopališčni mir in tako sprostiti roke vojnohujskačem in atomskim «kulturonosilcem».

Ta želja pa bo ostala le želja nekaterih ljudi brez perspektiv, oz. s špijonskimi perspektivami. Zgodovina uči, da so vse take želje propadle skupno s svojimi «pobožnimi» izumitelji.

* * *

Vest o tej razsodbi je spreletela vse naše ljudi, ki so z ogorčenjem zavzeli odločno stališče proti temu novemu zločinu titofašističnih grabežljivcev, prevarantov in špijonov. V uredništvo nam prihajajo vesti, da se ljudje zgražajo nad to razsodbo in da so začeli naslavljati sodišču ostre protestne resolucije. Tako so na množičnih sestankih v Boljuncu, kjer je govoril tov Počekaj, v Dolini, na Daciu, pri Magdaleni, v Dugolinu naslovili protestne resolucije predsedniku sodišča Santomasu.

Tudi vodstvo SHPZ je v imenu 53 včlanjenih prosvetnih društev poslalo sodišču resolucijo, ki izraža upravičeno ogorčenje naših slovenskih ljudi.

Jutri, v nedeljo, 5. avgusta bo v

Sv. BARBARI

VELIK praznik miru

s pestrim sporedom: godbe, pevski zbori, razne zabave in šale.

Začetek ob 14. uri — zaključek ob 24. uri.

Govorili bodo:

poslanka LAURA DIAZ

tov. DUŠAN BUFON

prof. Amleto Bassi

Giorgio Salotto

Sledi

PLES do polnoči

Poskrbljeno bo za najboljšo postrežbo: cvrte ribe, domači pršut, izborno vino, pivo i. dr.

V Vietnamu ubili francoskega poveljnika

SAIGON — V mestu Sadek sta bila z bombo ubita vrhovni poveljnik francoskih okupacijskih čet gen. Charles Chanson ter kolaboracionistični guverner Južnega Vietnama Thai Lap. Pri atentatu je našel smrt tudi mladi vietnamski rodoljub, ki je vrgel bombo na njun avtomobil.

IMPERIALISTI OBLJUBILI TITU DEL S.T.O. IN POKRAJINE NA VZHODU

Zelo važne izjave tov. Vidalija v krožku Tomažič - Bistvo sedanje šovinistične kampanje o Tržaškem ozemlju - Preti nam neposredna nevarnost vojne

Na nadaljevanju javne debate, ki je sprožila konferenca tov. Gasperinija o «PSVG in titovstvu», je v četrtek zvečer spregovoril tudi tov. Vidali, ki je med drugim podal zelo važne izjave o najnovejši kampanji v zvezi s STO. Ker so te izjave nekaj novega za našo javnost, jih objavljamo v izvlečku.

Italijanski iredentisti so skušali dokazati, da je tokrat šlo za vprašanje Kasacije, prepovedanih govorov italijanskih uradnih predstavnikov in za drog, na katerem naj bi vihrala italijanska zastava. Vse to ni res, ker je šlo da se prikrije to, kar dobro ve De Gasperijeva vlada, kot vedo titofašistična, angleška, ameriška in francoska vlada.

V tem poslednjem času so anglo-ameriški uradni krogi izjavili, da so bile teroristične volitve v coni B «legalne; so prav tako smatrali sedanjo gonjo glede Trsta navaden «cancan»; ameriški vojaki in oficirji lahko gredo v cono B na «počitnice» in anglo-ameriško časopisje je hvalilo titofašistične iredentistične manifestacije po coni B.

Anglo - ameriški imperialisti stalno dokazujejo, da smatrajo Tita za najvažnejši vojaški faktor na Balkanu in v Evropi, in na vsakem koraku poveličujejo vojaško silo Tita in njegove tolpe. Po drugi strani pa dokazujejo, da po vzgledu titofašistov prezirajo vojaško silo Italije in zato se ne zmenijo za revizijo vojaških določb mirovne pogodbe. Tito hoče imeti proste roke v vsem, zato noče imeti «zadržkov», ker smatra kot njegovi zavezniki, da so Pacciardijeve divizije navaden «bluff». Poslal je svojega načelnika štaba Popoviča v Washington ne le za urgiranje pomoči v orožju, marveč za dokončno ureditev načrta za sprožitev vojne na Balkanu, kar je predpogoj za sveiovno vojno.

Socializdajalci skušajo nadeti Titu določeno politično krinko z določeno politično «ideologijo», ga zato vključujejo v njihove vrste in predstavljajo kot «branilelja Zahoda». Morgan, predsednik njihove internacionale, je izjavil, da ima Tito na razpolago toliko divizij, kolikor jih ima vsa ostala Zahodna Evropa skupaj. Vključitev Franca v zahodni svet in predčasna vključitev Turčije in Grčije, ki so vojaško povezane z Jugoslavijo, v Atlantski pakt, ureditev strateških oporišč v Italiji nam dokazujejo, da imperialisti pripravljajo nekaj zelo resnega in nevarnega na Balkanu. To je celo «Giornale di Trieste» moral priznati, ko pravi, da Tito s svojim najnovejšim govorom pripravlja vzdušje za napad in da za njim uradno stojijo ZDA in Velika Britanija.

Lahko sumimo, torej, da so italijanski krogi vzeli «Saturnio» in «Vulcanio» in da demobilizirajo našo industrijo z določenim ciljem; t. j. da bi mogel De Gasperi reči, da ne more nič, ker je tržaška javnost proti njemu. Vse to je v zvezi z vojnimi pripravami na Balkanu, katerim morajo De Gasperi in vsi ostali podrediti vse, kar nam prav posebno dokazujejo najnovejše izjave Austina, ki je dejal, v smislu najnovejšega Titovega govora, da bodo ZDA pomagale Jugoslaviji in stopile v vojno z njo, ako bi bila «napadena».

Zgleda tudi, da so se vsi že resno začeli prilagoditi tej vlogi Tita v Evropi. Najnovejša razsodba glede imovine naše Partije je dejanska pomoč titofašistični politiki.

Iz vsega tega izhaja, da se Tito pripravlja na sprožitev napada, ki bi moral po načrtih imperialistov začeti v kratkem. Iz virov, ki jih nihče ne more zanikati, lahko rečemo, da so Titu obljubili, ko bo sprožil vojno, zelo obsežne predele Madžarske, Romunije, Bolgarije, Albanije in celo Grčije. Naše informacije pravijo tudi, da bo Tito v primeru vojne vodil vse vojaške operacije na Koroškem, v Trstu in celo po vsej Benečiji.

Zato hočejo imperialisti obdržati sedanje stanje, kar pomeni cono B Jugoslaviji in morda celo nekatere slovenske predele cone A; cono A pa formalno Italiji, a pod anglo-ameriško okupacijo. Na tej podlagi obstaja med imperialisti in Titom vojaško-politični pakt, ki ga nihče ne more demantirati.

Prav tako so določili, da se bo napravilo vse, da bi se nehala protititovska propaganda v Trstu in Italiji. Zato bodo baje ustanovili centre titovske propagande po največjih mestih Italije ni nekatere jugoslovanske gospodarske družbe. Vse to je prav dobro znano ne samo vladam De Gasperija, Tita in zahodnikov, marveč je tudi znano celo nekaterim voditeljem italijanskih iredentistov, indipendentistov, tržaških titofašistov in «liparjev». Zato odločno zahtevamo spoštovanje mirovne pogodbe, ker vemo, da samo tako lahko rešimo naše mesto pred uničenjem in vojno, ki jo pripravlja Tito, za katerim oficielno stojita Washington in London.

AMERIČANI SKUŠAJO NA VSE NAČINE RAZBITI POGAJANJA ZA PREMIRJE V KOREJI

ZDA hočejo razdeliti Korejo s strateško razmejitveno črto

Moskovska «Pravda» je objavila Morrisonov članek in s tem pobila njegove trditve, da v SZ ni svobode tiska - Londonski krogi so razočarani nad to javno diskusijo, ki se je obrnila v njihovo škodo

Po 17 sejah razgovori v Kesongu še vedno niso rodili nobenega uspeha. Predstavniki ameriških in drugih napadalnih sil trmoglavo vztrajajo na stališču, da naj demarkacijska črta teče odgovarjajoče sedanji fronti, dočim stoje Korejci na stališču, naj 38. vzporednik razmejuje obe nasprotni vojski. Američani skušajo očividno razbiti nadaljnja pogajanja. To dokazuje tudi izjava ameriškega državnega tajnika Deana Achesona, da «bo morala demarkacijska črta odgovarjati edino le strateškim kriterijem».

* * *

Moskovska «Pravda» je v sredo priobčila članek angleškega zunanjega ministra H. Morrisona obenem z odgovorom na vsa njegova izvajanja. Do objave je prišlo na podlagi Morrisonove izjave, da v ZSSR prav gotovo ne bi objavili njegovega članka, češ da ni svobode tiska. Na te besede je «Pravda» odgovorila, da je pripravljena objaviti vsak članek angleškega ministra, seveda le pod pogojem, da bo sovjetski odgovor objavljen tudi v angleškem tisku.

Članek angleškega ministra ponavlja stare in neštetokrat na laž postavljene očitke, češ da v SZ ni svobode tiska, združevanja in besede, da ni zajamčena osebna svoboda, in podobno. Morrison opravičuje politiko laburistične vlade glede oboroževanja ter zatrjuje, da ni netilka vojne, niti nima napadalnih namenov proti SZ. Glede sklepanja vojaških paktov, zlasti atlantskega, zagotavlja, da so zgolj «obrambnega značaja» in da niso naperjeni proti nobeni državi, temveč le «proti napadalcu». Blazno oboroževalno tekmo Velike Britanije opravičuje angleški minister z očitkom, češ da SZ vzdržuje veliko vojsko, dočim da so zahodne sile po vojni demobilizirale in se razorožile. Zaključuje z izjavo, da bo odgovoril na vse opombe, ki jih bo dala «Pravda» v svojem odgovoru.

V odgovoru pobije «Pravda» drugo za drugo vse Morrisonove trditve ter dokaže, da v nobeni državi ne obstaja svoboda besede, tiska, združevanja in osebna svoboda v taki meri kot prav v SZ. Te svobode ni edino le za sovražnike ljudstva, ki so zagrešili proti narodom ZSSR kriminalna dejanja in ki so skušali vzpostaviti v ZSSR kapitalistični sistem izkoriščanja človeka po človeku. Morrison sploh ne govori o ostalih pravicah, ki so še mnogo važnejše od omenjenih ter so temelj vsem drugim pravicam. To so svoboda pred izkoriščanjem, svoboda pred gospodarskimi krizami, brezposelnostjo in bedo, ki v Angliji ne obstoje; pač pa že davno obstoje v ZSSR. Ceprav se laburistična vlada izdaja za «socialistično», naraščajo dobički kapitalistov, se niža realna vrednost delavskih plač, se dvigajo cene življenjskim potrebščinam.

Če je laburistična vlada v resnici za mir, kot trdi Morrison — nadaljuje «Pravda» — zakaj odklanja sklenitev mirovnega dogovora med 5 velesilami, zakaj se upira znižanju oboroževanja v prepovedi atomskega orožja, zakaj preganja pristaše miru, zakaj ne prepove vojne propagande v Angliji? ZSSR je demobilizirala po vojni 32 letnikov in ima približno toliko vojakov kot pred vojno, dočim imata ZDA in Velika Britanija dvakrat toliko vojakov pod orožjem kot leto 1939. Sovjetska zveza bi prav rada demobilizirala vse svoje vojake, če ne bi bilo nevarnosti od zunaj. Kajti imajo bridke izkušnje po prvi vojni, ko so Angleži, Francozi, Američani skupno z Japonci napadli ZSSR, dočim Rusi še nikdar v zgodovini niso napadli britanskega ozemlja. Neresnične so tudi trditve, da so se komunisti s silo polastili oblasti v državah ljudske demokracije.

Če je atlantski pakt samo obrambni pakt, zakaj Anglija in ZDA nista hoteli, da bi o njem razpravljal svet zunanjih ministrov? Ali ne morda zato, ker vsebuje določila o napadu na ZSSR in ker spreminja Anglijo v ameriško strateško bazo? To dokazuje tudi eno leto vojne na Koreji, kjer ameriški in angleški vojaki pobijajo otroke, žene in starce. Ali je mogoče smatrati te akcije v Koreji za obrambo angleškega ozemlja? Naj odgovori g. Morrison, čemu ubijajo angleški vojaki svobodoljubne Korejce in čemu padajo daleč od rodne zemlje? Iz teh vzrokov smatrajo sovjetski narodi sedanje državnike Anglije in ZDA kot netilce nove vojne.

Spričo teh nepobitnih argumentov «Pravde» je jasno, zakaj so angleški zunanjepolitični krogi razočarani nad to javno diskusijo in zakaj neki londonski list ugotavlja, da je takšna diskusija «nepotrebno zapravljanje časa».

PROVOKATORSKI GOVOR AGENTA AMERIŠKIH NETILCEV VOJNE

Tito že odkrito grozi z orožjem zavedajoč se opore imperialistov

Iz policijskega konfidenta se je Josip Broz med vojno prelevil v agenta Gestapa in Intelligence Servicea - Cel polk vojaštva se je pridružil upornim kmetom

Bedni agent ameriškega imperializma in podli izdajalec borbe jugoslovanskih narodov Josip Broz-Tito je imel prejšnji petek pod planino Kozaro, kjer je med NOB zaradi njegovega izdajstva padlo na tisoče najboljših borcev, zopet silovit vojnohujskaški govor, naperjen proti Sovjetski zvezi in ljudskim demokracijam. Se bolj kot v dosedanjih govorih je bilo to pot vidno, da je glavna naloga, ki mu jo dajejo ameriški netilci vojne, da z javnimi provokacijami poveča mednarodno napetost. Ta napetost služi ameriškim imperialistom, da povečujejo oborožitev in pripravljenost ZDA in satelitov ter pod pretvezo «nevarnosti sovjetskega napada na Jugoslavijo» pripravljajo novo vojno pustolovščino

Ta govor se je odlikoval po nizkotnosti klevet, ki jih je ta fašistični nestvor izbljuval proti Sovjetski zvezi. Nad vse značilen pa je ta govor v današnjem času mednarodne napetosti zlasti zaradi tega, ker fašistični kolovodja — očividno po izrecnih navodilih iz Washingtona — že odkrito grozi z orožjem, kot je to delal pred vojno Mussolini. Pri tem se ta zločinski provokator javno sklicuje, da ima za seboj ves imperialističen svet, od katerega že sedaj dobiva ogromne količine orožja. Kajti «narodi drugih držav, držav na zahodu, vedo, da je ta naš odpor (proti Sovjetski zvezi - Op. ur.) tudi njim koristen». Nato se je še javno zahvalil za podporo Američanom in ostalim imperialistom, o katerih je z zadovoljstvom ugotovil, da so na strani beograjske fašistične tolpe. Zato ni čudno, da se celo «Giornale di Trieste», ki je znan zagovornik atlantske politike, sprašuje, če «naj bo to politika v obrambo miru, za katero se zavzema Zahod», in še dalje da «se je samozvano postavil na čelo odpora proti Stalinovi Rusiji, kakor da bi dobil izrecen nalog iz Londona ali Washingtona, ter izjavlja, da za njim stoji ves Zahod, ki je pripravljen z oboroženo silo izkazati svojo solidarnost z Jugoslavijo, kakor da bi bil Zahod vojaško in politično istoveten z Jugoslavijo, ena sama karta, ena sama igra, da bi ju vezala ista usoda». Treba je pač ponovno ugotoviti, da nasprotja v imperialističnem taboru postajajo vse bolj očitna, posebno še med sateliti, ki se prepirajo med seboj, kdo bo bolje služil svojemu gospodarju v Washingtonu pri njegovih vojnih načrtih.

Glede Titove sedanje hlapčevske vdanosti ameriškim netilcem vojne prinaša zadnja številka «Za trajen mir in ljudsko demokracijo» nad vse zanimive podatke, ki kažejo, kako se je ta bedni nestvor prelevil iz policijskega konfidenta pod staro Jugoslavijo v agenta Gestapa in po nemških porazih v prijatelja Churchilla in agenta Intelligence Servicea. Že pred drugo svetovno vojno — piše omenjeni list — se je Josip Broz vtihotapil v vodstvo KP Jugoslavije ter se je obdal z imperialističnimi špijoni, kot so Ranković, Kardelj, Dijlas, Pijade, Gošnjak in drugi. Po pisanju ameriške revije «Life» se je leta 1941 «sprehajal po beograjskih ulicah pred nosom Gestapa, hodil v najbolj obiskane kavarne in živel v najluksuznejšem stanovanju prav nasproti načističnemu glavnemu štabu». Zato ni čudno, da se je začel pogajati za predajo Hitlerjevim četam, ko so bile v Sutjeski po izdajstvu obkoljene in uničene glavne partizanske sile. Zato tudi ni čudno, da je Rankovič leta 1941 «uspelo zbežati» iz rok Gestapa tudi v samem Beogradu.

* * *

Kljub velikanskim čistkam, zaradi katerih je prišlo v zapore na deset tisoče oficirjev in vojakov, se titovski rablji še vedno ne morejo zanesti nanjo. Dokaz za to so dobili titofašistični mogotci ob priliki oboroženega spopada Titovih gestapovcev s kmeti iz okolice Doboja. Polk, ki so ga poslali, da bi v krvi zadušil upor bosanskih kmetov, se je uprl ukazu ter se pridružil upornikom. Borci in oficirji so odšli v bosanske hribe, kjer se z orožjem bore proti fašističnemu suženjstvu. Tudi v drugih krajih Jugoslavije je prišlo do podobnih uporov v vojski.

Mladina iz 91 držav na festivalu

BERLIN — Kot piše predsednik Svetovne zveze demokratične mladine E. Berlinguer v berlinskem listu «Neues Deutschland», se bo svetovnega festivala mladine, di se prične jutri v Berlinu, udeležilo nad dva milijona nemške mladine, od teh 100.000 iz Zahodne Nemčije. Poleg tega pa bo navzočih še 26.000 delegatov iz 90 držav sveta, med njimi iz vseh evropskih, 17 držav Latinske Amerike ter 38 kolonialnih dežel. Na sporedu je 180 kulturnih športnih mastopov.

TEL AVIV — V nedeljskih volitvah za parlament je «ameriška» stranka socialdemokrata Ben Guriona izgubila en sedež, čeprav je pričakovala, da ji bo z nasiljem uspelo dobiti absolutno večino. Komunistična stranka pa je podvojila število svojih izvoljenih kandidatov.

BEOGRAD — Prezidij skupščine je izdal odlok, s katerim začel pred vojaškim sodiščem se ukinja vojno stanje z Nemčijo. V kratkem bosta imenovana poslanika.

45.000 TRŽAČANOV JE PODPISALO DOSLEJ BERLINSKI POZIV ZA MIR

Velik polet akcije po vsem svetu - Slovenske vasi so glasovale za mir skoro stoodstotno - Do konca avgusta 60 tisoč podpisov!

Začetek pogajanj v Kesongu pomeni tudi za podpisno akcijo partizanov miru po vsem svetu novo spodbudo. V 43 državah je bilo doslej nabranih preko 433 milijonov podpisov

Posebno občutena je, naravno, zahteva po sklenitvi pakta miru med petimi velesilami med najbolj prizadetimi — korejskim ljudstvom, ki na svojem telesu občuti vse grozote moderne vojne. Doslej je podpisalo že nad 7 milijonov Korejcev. Tudi njihovi tovariši v obrambi miru in neodvisnosti so se v velikanskem številu odzvali berlinskemu pozivu, katerega je v celoti podpisalo nad 334 milijonov Kitajcev. Tudi v kolonialnih in polkolonialnih deželah, kjer se bori ljudstvo za svojo svobodo, je odziv zelo zadovoljiv. V Iranu, kjer je bilo lani nabranih 500.000 podpisov, je doslej podpisalo že 1.300.000 ljudi. V Indoneziji je že 400.000 glasovalo za pakt miru, v Indiji en milijon, na Japonskem 960.000, na Kubi preko 600.000, v mali republiki Guatemali pa je poleg zunanjega in več drugih ministrov ter številnih drugih politikov in državnikov podpisalo še 67.000 državljanov. Tudi Španci pod Frankovim terorjem in oni v emigraciji so doslej zbrali preko en milijon in 200.000 podpisov. Velik je tudi dosedanji uspeh v Italiji z nad 8 milijoni, v Franciji s 6 milijoni podpisov, Avstrija je dala doslej 724.000 podpisov. Ljudske demokracije, kjer ne morejo vojnohujskaški agenti strahovati in zavajati ljudi, so se polnoštevilno odzvale tej človeški zahtevi po miru.

Na Tržaškem ozemlju je bilo doslej nabranih že 45.000 podpisov pod zahtevo, naj se sestane pet velesil ter sklene pakt trajnega miru. Velik del teh podpisov odpade na slovenske vasi, v katerih je nabiranje podpisov večinoma že zaključeno. Manjkajo še Boljunec, Dolina, Opčine, Nabrežina, Devin in še nekatere druge vasi, kjer se je nabiranje začelo nekoliko kasneje. Odziv prebivalstva po vseh slovenskih vaseh je bil nad vse zadovoljiv, saj so v več vaseh podpisali vsi navzoči prebivalci, dočim je bil v večini ostalih dosežen resultat, ki je zelo blizu 100 odstotkom.

V mesecu avgustu bo akcija pospešena in si je Tržaški odbor miru zastavil cilj, da do konca meseca nabere 60.000 podpisov, do konca kampanje pa 102.000.

VSE UGODNOSTI AMERIČANOM V CONI B

ZA JUGOSLAVIJO UVAJAJO tudi v Kopru odkrit kapitalizem

Z velikim pompom so v nedeljo otvorili v Kopru zasedanje Istrskega okrožnega odbora, to je najcišjega organa titofašistične protiljudske oblasti, pri čemer so sodelovali kot «izvoljeni delegati ljudstva» samo najbolj prosluli Rankovičevi priganjači

Odločilno besedo je imel titovski kolovodja Beltram, ki je prikazal pomen predloženih odlokov kot «nadaljnji korak v socializem». Gre namreč za 12 odlokov, ki so bili že pred časom sprejeti v Jugoslaviji in s katerimi so se titofašisti tudi formalno odpovedali socialistični graditvi ter prešli v izrazito kapitalističen sistem izmenjave na osnovi ponudbe in povpraševanja. Odpravljata se garantirana preskrba in obvezna oddaja kmetijskih pridelkov, katere bodo mogli proizvajalci odslej prodajati komur koli po poljubnih cenah. Prizadet bo, seveda, predvsem delavec, a tudi mali kmet, ki ne bo imel toliko pridelkov, da bi si iz njihovega izkupička mogel kupiti potrebne industrijske proizvode, zlasti obleko in obutev, katerim bodo proizvajalci navili cene po mili volji.

Da bi napravili te «revolucionarne» ukrepe sprejemljivejše so dodali odloke o plačah delavcem in uslužbencem v javnih in zasebnih podjetjih ter odlok o «razdelitvi dobička» v gospodarskih podjetjih. Po prvih se določajo plače na 6 do 38 tisoč dinarjev, kar kaže nizko kupno moč jugoslovanske valute in bedo, v kateri so morali delavci in nameščenci doslej živeti ob trikrat manjši plači. S temi odloki se bo cona B še bolj navezala na Jugoslavijo, posebno še, kar se tiče bede in pomanjkanja.

Da bi privabili čim več Anglo-američanov v cono B, je VUJA napravila sporazum z VU, po katerem smejo vojaki in civilisti ameriške garnizije Trust v cono B, seveda, zaenkrat le v civilnih oblekah. Ameriški turisti bodo oproščeni carinskega pregleda ter bodo mogli plačevati vse v lirah. Istočasno pa nameravajo uvesti carinski pregled na bloku za prebivalstvo obeh con.

Najbolj značilno je, da se je prav te dni zelo pomnožilo število prebivalcev cone B, posebno še Slovencev, ki so prišli v Trst, da bi našli zaposlitev in stanovanje, ker se boje priključitve Koprščine in Bujščine Jugoslaviji.

ZRCALO

DVA STA MANJKALA ...

«Primorski dnevnik» je pred dnevi objavil naslednjo vest pod naslovom «Lepa družba»: «V Buenos Airesu je bila maša za Petaina. Ob tej priliki se je zbrala prav lepa družba. Maše so se namreč udeležili bivši tajnik italijanske fašistične stranke Carlo Scorza, vojni zločinec Ante Pavelič in bivši predsednik jugoslovanske fašistične vlade Milan Stojadinović». Da bi pa bila družba še «lepša» in popolnejša, sta manjkala še Tito in Franco, ali ne? V tem primeru bi vse skupaj «boljše» izpadlo in bi se «Primorski» lahko razpisal o tem, da oni niso «osamljeni» in da uživajo pomoč in podporo «svobodnega sveta».

PRIPRAVLJAJO OZRACJE

«New York Times» je objavil vest, da bodo Jugoslavija in ZDA v kratkem sklenile vojaški pakt. Titofašistični uradni krogi niso zanikali te vesti. Vse pa zgleda, da je ne marajo zanikati, ker so že začeli pripravljati primerno ozračje, da bi mogli vsiliti jugoslovanskemu ljudstvu to novo dejanje Titove «neodvisne» politike. Zato pa opažamo v tem poslednjem času, da so titofašistični listi začeli objavljati grmade člankov o sovjetski «napadalnosti», o «sovjetskem imperializmu» itd. Tako se je n. pr. zgodilo, da je «Primorski» prejšnje sobote objavil kar tri članke, v katerih «prepričuje», da «SZ ogroža svetovni mir», medtem ko na isti strani objavlja komentar o najnovejšem zavezništvu ZDA s Francom. V tem komentarju pa «pozablja» fašistično bistvo španskega rablia in ne graja tega pakta, proti kateremu so nastopili vsaj z besedo celo angleški in francoski vadni krogi. Vsekakor so titofašisti večji Amerikanci od Amerikancev. Zgubili so že vsak občutek sramu in se niti ne spominjajo več, kako so pred 6 meseci svečano zatrjevali, da ne bodo sprejemali orožja od nikoder in da ne bodo sklepali vojaških paktov. Gnusijo se nam.

REVCKI

«Katoliški glas» se je z vso srboritostjo zagnal proti uprizoritvi Cankarjevega «Hlapca Jerneja» v Dolini. Tokrat je pustil v kaki sakristiji svoj jezuitski ton, kateremu smo se že privadili, in je začel borbeno pozivati, naj se «požene skozi vrata» vsakega, ki se ne ukvarja s klerikalno «kulturo». Naši dični slovenski klerikalci so se morda zopet spomnili, da je bilo za časa «Presvete Inkvizicije» zelo lepo, ker bi bili mogli «razne Košute» obglaviti ali pa speči na grmadah, kot so napravili njih predniki s Savonarolo, Giordanom Brunom in Husom. Morda pa se jim je stožilo le po nedavnih časih, ko je bilo v «modi» geslo «v imenu Kristusovih ran» in so nekateri zločinci — s katerimi upamo, da tržaški slovenski klerikalci nimajo nobenega opravka — obnavljali inkvizicijske čase za blagor «tretjega Rajha» z nesramnim izkoriščanjem Kristusovega imena. Vsekakor pa se nam zdi, da si bodo razbili glave, če bodo skušali začeti boj proti ljudski kulturi. Razbili si jih bodo, kot so si jih razbili njih predniki, ki so hoteli, da bi se sonce vrtelo okrog zemlje in da bi se kri ne pretakala po žilah.

DELAVEC IN «DEMOKRACIJA»

«Demokracija» piše: «Ameriški delegati (sindikalisti, op. ur.) pa so izjavili, da nimajo prav nobenega namena zahtevati sodelovanje delavcev v poslovnem vodstvu posameznih podjetij in smatrajo, da je tako sodelovanje, po dosedanjih izkustvih, za delavce «celo» škodljivo...» In zgleda, da je list istega mnenja kot ti lažni sindikalisti. Vprašujemo se, ali se more biti tako «nazaj s kartami» v 1951. letu in kako naj bi bilo «sodelovanje v upravljanju podjetij» škodljivo za delavce. Ali pa skušajo ameriški «sindikalisti» in z njimi «Demokracija» trditi, da so delavci drugovrstna raja, ki se o gospodarskih rečeh ne razume? Morda pa nam bo prišla «Demokracija» pripovedovat, da bi bili delavci brez... dela, ako ne bi bilo podjetnikov. Ali pa da je vse to urejeno po «božji zapovedi?» Vsekakor je to najboljši dokaz, kakšna «nežna» čustva gojijo «liparji» do delavcev. Ali se bo še našel kak delavec, ki jim bo oddal glas?

TOV. POČEKAJ PRIPOVEDUJE O SVOJI ODISEJI V CONI B PO RESOLUCIJI IU

ARETACIJA POD PRETVEZO UMORA in organiziranja drugih zločinov

Beltram, Babič in Petek prisotni na zaslišavanjih - Tov. Počekaja so titovci nameravali likvidirati - Skrbno pripravljena obtožnica o umoru dveh bivših partizanov v Bujah

1.

Ob izidu resolucije IU sem bil urednik «Il Lavoratore» za Istro. Takoj sem zavzel stališče za resolucijo in sem zaradi tega imel številne diskusije z raznimi titovskimi glavarji cone B, med temi tudi s Francem Kraljem - Petkom, ki je bil «referent za notranje zadeve». Na moj protest proti zaplenitvi «Lavoratora», mi je zagotavljal, da se tudi on strinja z resolucijo, a ne more zavzeti stališča, češ «kdo mi bo dajal potem denar za vzdrževanje cone», ki je zasedena po jugoslovanskih četah. Odgovoril sem mu, da on skuša napraviti iz nekega načelnega vprašanja, vprašanje «fickov».

Diskutiral sem tudi s titofašističnim hierarhom Gorjanom, članom okrajnega «ljudskega» odbora, ki mi je po kratkem razgovoru zagrozil, če bom še nadaljeval s podobnimi diskusijami, z aretacijo. Obenem pa je prepovedal vsem partijskim članom kakršno koli vezo z menoj.

Med tem časom pa sem zvedel, da me mislijo likvidirati in da so za to poklicali specializiranega človeka.

8. septembra 1948. sta bila v Bujah na najbolj zverinski način umorjena dva bivša partizana. Štiri dni za tem sem bil poklican na postajo krajevne «ljudske zaščite», kjer sem našel štiri ljudi, ki so se legitimirali za agente OZNE, me na licu mesta aretirali in odpeljali v zapor v Koper.

Takoj po prihodu je sledilo kratko zaslišanje. 12. septembra so me peljali v urad, ki se je nahajal v zaporu. Ko sem vstopil sem opazil, da so bili poleg agentov, ki so me aretirali, še Julij Beltram, poglavar «komunistične organizacije» v coni B, nato še Babič in že omenjeni Petek. Kot je zgledalo, se trije titovski hierarhi niso še popolnoma pripravili za izpraševanje, in sem moral še nekaj časa počakati. Nato so me poklicali in mi ponudili prostor pred pisalno mizo, ob kateri so sedeli vsi trije hierarhi. Častno mesto pa je zavzemal Beltram, ki mi je stavil naslednje vprašanje:

«No, tov. Maksim (to je moje ime še za časa ilegale), koliko časa se že nahajaš v službi tuje države?»

Odgovoril sem: «Ne razumem vašega vprašanja».

Potem, ko je večkrat ponovil eno in isto vprašanje in koni dobil odgovora, je vprašal, če mi ugajajo dolarji in funti. Vprašal sem, koliko dolarjev in funtov so našli v mojem stanovanju, ki so ga prav gotovo ob moji aretaciji preiskali. Vprašal sem ga, ali morda meri po svoji roki ter pripomnil, da nisem imel sredstev niti, da bi si dal popraviti čevlje, medtem ko je z njim bilo vse drugače. Omenil sem tudi, da se nisem nikdar udeležil pojedin «Al Castelletto» in shajanja po drugih nočnih lokalih cone B, kot delajo oni.

Nato me je oznovski agent vprašal, ali morda poznam nekega Richterja, Novaka, Perica in Morgana, na kar sem odgovoril negativno. Nato je dal prečitati nek zapisnik, ki ga je podpisal Peric, v katerem je pisalo, da sem 7. septembra (to je dan pred strašnim zločinom v Bujah) iz Kopra prišel okrog 15. ure v Buje, da sem se razgovarjal z nekaterimi tovariši ter da sem proti večeru imel nek sestanek na domu pri Morganu, kjer naj bi dal podrobna navodila za izvedbo zločina in da sem se obenem dogovoril za organizacijo drugih zločinov, ki naj bi se jih izvedlo tiste dni. Peric je še nato zatrjeval, da je bil skupno z Richterjem najmanj desetkrat na mojem domu za razna navodila za organiziranje terorja v coni B.

Vse, kar je bilo v zapisniku Perica, je bilo popolnoma izmišljeno, ker nisem nikoli imel s tema dvema elementoma nobenih stikov. Iz Umaga pa se nisem oddaljil več kot mesec dni.

Na vprašanja, ki so mi jih stavili glede zapisnika, sem odgovoril z nasmehom. Nato so poklicali Perica in me vprašali, ali ga poznam. Odgovoril sem, da sem ga že nekje videl, toda nisem z njim nikdar govoril. Vprašali so Perica, ali potrjuje, kar stoji v zapisniku. Peric je s povešeno glavo odgovoril, da potrjuje.

Vprašal sem nato Perica, kdo ga je tako dobro pripravil na vse to, a mi ni odgovoril. Titofašistični glavarji so nato pripeljali še enega pijanega elementa, ter me vprašali, ali ga poznam. Poznal sem ga le na videz in ravno tako tudi z njim nisem imel nikakih stikov. On, Richter, ker je bil prav on, mi v jezi reče: «Slepar, me ne poznaš? Jaz sem Richter, tisti, katerega si spejal v zločin in je ubil dva nedolžna človeka. Pogubil si me, kot si pogubil toliko drugih, ki so te poslušali».

Po tem naučenem izbruhu je vzel cigareto iz tobačnice, ki je stala pred Beltramom in vžigalice ter pričel blaženo kaditi.

VITTORIO POCCECAI
(Nadaljevanje sledi)

Povej ogabna kača, koliko so ti dali!

Izkušnje volilne kampanje na Goriškem

Od hiše do hiše od človeka do človeka

Pred prelično dvema mesecema so bile na Goriškem občinske in pokrajinske volitve. Rezultat teh volitev predstavlja za demokratične sile neizpodbiten korak naprej in je obenem najboljše jamstvo za uspehe v bodočih borbah za mir, nacionalne in socialne pravice.

Prav volilna kampanja nam je dala možnost, da smo se približali ljudem različnega političnega mišljenja.

V teku volilne kampanje niso titofašisti štedili ne z denarjem, ki so ga črpali pri raznih svojih trgovskih ustanovah in bankah, kakor tudi niso štedili z zamado plačanih aktivistov. Na vse grlo so vpili, da je njihova zmaga gotova, da o tem ni sploh nikakega dvoma ter da kominformisti ne bodo dobili niti enega glasu.

Če pa primerjamo letošnje volitve na Goriškem s prvimi povojnimi volitvami, lahko vidimo, da so demokratične sile povsod napredovale, dočim so titofašisti izgubili glasove po vseh vaseh.

S svoje strani pa so se goriški belčki skrivali pri zadnjih volitvah pod raznimi znaki, kot plugom in naklom, čebelo ter pod varljivimi nazivi dozdevnih «zvez» kmetov in delavcev itd. Uspelo jim je, da so si pridobili nekaj glasov. To ni sicer nič čudnega. Posebno če pomislimo na poseben položaj, ki je nastal na Goriškem po priključitvi k Italiji in po objavi zgodovinske resolucije I. U., ki so jo titofašisti tolmačili našemu ljudstvu seveda po svoje in se je z naše strani nekoliko prezrla važnost potrebe podrobnega objasnjevanja zgodovinske resolucije

Pomemben rezultat volitev predstavlja že samo dejstvo, da imajo sedaj vse slovenske vasi svojo organizacijo in to tudi v vaseh, kjer prej ni obstajala.

Iskušnje iz goriške volilne kampanje nam narekujejo, da je treba obiskati vsakega volivca in vsako družino posebej. Pri tem je treba seveda računati tudi na to, da nam pri prvem razgovoru ne bo vedno uspelo prepričati volivca ali volivko. K dotičnemu se je treba vrniti in mu ponovno ter s konkretnimi dokazi prikazati, kako se mi borimo tudi za njegove bodisi socialne kakor tudi nacionalne pravice. Obenem pa je treba povedati, kaj je v bistvu titofašistična tolpa, ki se skriva pod krinko socializma in slovenstva.

Kapilarno delo jet torej najbolj učinkovito, ker nam nudi možnost, da stopimo v stike z vsemi prebivalci ene vasi. Pri tem imamo možnost spoznati sovražnikovo propagando in mišljenje posameznikov. Na Goriškem imamo konkretne primere tovarišev, ki so vse do volitev stali ob strani, ali bili celo nasprotni dočim so postali sedaj naši dobri aktivisti in si ustvarili ugled v vasi. Ako se hočeš pogovoriti s kmetom, moraš pač tudi poznati njegove težave, ki mu jih ustvarja sedanji družbeni sistem. Nakazati mu moraš pa tudi pravilno pot, po kateri naj krene , da si bo priboril svoje pravice. Isto velja, ko se razgovarjaš z delavcem in uradnikom. Če ne poznaš nacionalnega in socialnega problema vsakega sloja, s katerim boš stopil v stike, ne boš mogel razumeti vzroka, zaradi katerega je slednji oddaljen od nas in smatral ga boš za sovražnika ter celo mislil, da se sploh ne splača z njim načeti pogovor. Izkušnje z Goriškega nam dokazujejo, da se lahko približamo vsakemu delavcu, kmetu in uradniku, ki se v dobri veri ne strinja z našim mišljenjem.

Zaradi tega je treba, da dobro preučimo vsako posameznо vas in da smo na tekočem o vseh političnih in gospodarskih problemih. V sakemu volivcu je treba dobro pojasniti naše stališče na gospodarskem in političnem polju. Pri tem pa moramo odkritosrčno pripoznati eventualne napake ter upoštevati stavljene nam utemeljene pripombe ali opazke. S konkretnimi dejstvi je treba razkrinkovati titofašistično tolpo ter belčke, kot najzvestejše hlapce imperialistov.

V teh par mesecih, ki nas še ločijo od upravnih volitev, naj velja za vsakega komunista in demokrata geslo: «od hiše do hiše, od človeka do človeka», za dobrobit delovnega ljudstva, za mir in obrambo tržaškega ozemlja.

Markovič Alojz - Zvonko

Množični umor črnogorskih rodoljubov

Na dnevnem redu so likvidacije za titofašiste nevarnih elementov - Črna Gora je preplavljena s krvjo Celo tanke in topove uporabljajo proti prebivalstvu

Že štiri tedne objavlja naš list članke o titofašističnih ječah in koncentracijskih taboriščih. A v Jugoslaviji se dogajajo še drugi zločini, ki jih je nemogoče zamolčati in ki kljub cenzuri, teroru in ustrahovanju UDB prihajajo v svet, da postanejo živa priča razbojništva titove tolpe. Našim ljudem so že vsaj v glavnih potezah znane metode, ki jih titofašistični krvniki uporabljajo proti jetnikom - komunistom po koncentracijskih taboriščih in ječah. Goli otok ali otok smrti in Glavnjača sta danes najboljši strli odpor ljudstva. A niti topovi in tanki ne morejo priti do živega komunistom, ki se organizirajo in organizirano vodijo borbo za strmoglavljenje fašističnega režima. Vlada Črne Gore je bila do poslednjega ministra zamenjena. Njeni ministri so vsi na Otoku smrti ali pa v Glavnjači.

V poslednjem času so titofašisti začeli množične likvidacije «prevratnikov», kot jih imenujejo po hitlerjevskem in mussolinijevem receptu.

Pred kratkim so pri Cetinju ubili poročnika Baja Vukševiča. Za njim so «likvidirali» Radovana Jovanoviča, Ceda Filipoviča, Mila Vuksetiča in mnogo drugih revolucionarjev, katerih imena so nam neznana, ker so jih odvedli od doma in so po njihovem umoru uničili vsak znak, preko katerega bi se jih lahko identificiralo.

Na zverinski način so ubili Zarijo Bašanoviča, člana okrajnega odbora Podgorice. Na njegov dom so prišli oficir UDB in 4 miličniki, ki so ga najprej pretepli do onemogloti in ga to vrgli na cesto iz četrtega nadstropja, da bi simulirali «samomor». Ženi so zapretili, naj ne pove nikomur, kako je bil ubit. Rekli so ji, da mora vedno trditi, da je izvršil «samomor».

V ječi so ubili generala-majorja Mirka Krdžiča in predsednika sodišča za andrijevički okraj Voja Baboviča. Prav tako so tudi umorili Savo Zariča.

Poleg teh umorov se po Crni Gori nadaljujejo množične aretacije. Pred kratkim so aretirali kapetana V. Soškica; poročnika Vukašina Soškiča; podpolkovnika Zufera Mušiča; majorja Veliša Zogoviča (že drugič); podporočnika Milorada Vuletiča; podporočnika Voja Knegevića, poročnika Dušana Sčekića; podporočnika milice Ivana Mlasovariča; vodnika milice Vojina (že drugič); junaka nega tožilca iz Bare Gavra Soščića (že drugič); invalida Zogovića Vojina; študenta Miodraga Kržića; ženo Mirka Sčepanoviča iz Peči; predsednika vojaškega sodišča v Valjevu Milutina Culafića; miličnika Mijoviča Draga; miličnika Steševiča Branka (ki so ga obsodili na 14 let ječe); komandirja milice iz Plave Rada Hržića; Bajrama Bakteševiča; Halila Jonusa in Haka Radonjčića. Imena mnogih drugih so nam neznana.

Vrsta aretiranih oseb bi se lahko nadaljevala v nedogled. Titofašisti, ki se pripravljajo na sklepanje pakta z ameriškimi imperialisti, hočejo imeti v notranjosti dežele proste roke za svoje zločinske pustolovščine proti želam ljudske demokracije. A jim ne bo uspelo. Sile odpora naraščajo iz dneva v dan in črnogorsko ljudstvo se prav dobro spominja slavnih dni leta 1941. Crnogorsko ljudstvo se zaveda, da se bodo ti dnevi ponovili in zato se organizira, da bi strlo glavo titofašističnim kačam in maščevalo svoje padle sinove.

Slovenske žene!

V prihodnji številki „DELA" izideta ženska in pionirska priloga.

Priloga naj pride do vsake slovenske žene!

NAŠE NALOGE V ZVEZI Z VOLILNO KAMPANJO

Na volitve v znaku miru in ustanovitve STO

I.

Naši nasprotniki bodo svojo volilno kampanjo vodili predvsem na podlagi vojnega hujskaštva, vojne psihoze, poveličevanja oborožitve in grozenj z atomskim orožjem. V volilni kampanji bodo stopnjevali in pomnožili vse svoje poskuse, da bi na tej podlagi mobilizirali množice in jih preslepili.

Prav zaradi nevarnosti, ki preti svetu s strani ameriških imperialističnih krogov in zaradi enotnega stališča v korist vojne, ki so ga tudi pri nas zavzele vse protiljudske stranke od odkritih jašistov do socialdemokratov, od indipendentistov (ameriškega ali titovskega izvora) do takozvane slovenske narodne liste, da ne omenjamo titofašistov, ki se v tem poslednjem času izkazujejo kot najhujši provokatorji vojne, moramo z vso silo postaviti v prvo vrsto vprašanje vojne ali miru, vprašanje mirnega sožitja med kapitalističnim in socialističnim svetom, vprašanje mirne rešitve vseh sporov med socialističnim in kapitalističnim taborom.

Volilna kampanja in volitve morajo predstavljati korak dalje k razširitvi fronte miru pri nas. Naša Partija je edina stranka poleg tukajšnje federacije Nennijevih socialistov, ki zavzema stališče za mir. Vse druge stranke so za vojno. Zato moramo v volilno kampanjo s ciljem, da razkrinkamo ostale stranke na podlagi njihovega stališča v tem vprašanju.

Približati se moramo vsem ljudem katere koli stranke ali politične skupine, katere koli veroizpovedi ali nacionalne pripadnosti in jim pokazati, kakšna nevarnost preti človeštvu in Trstu. Moramo jih mobilizirati v borbi za mir ne samo na podlagi splošnega stanja pri nas in v svetu, marveč tudi in predvsem na podlagi konkretnih problemov vsakega sloja prebivalstva ali vsakega kraja našega področja. Razviti se morajo vsakovrstne iniciative v sklopu nabiranja podpisov za pakt miru med petimi velesilami.

Pri tem delu je ovreči vsako obliko sektaštva, ker si moramo zadati nalogo, da se približamo vsem prebivalcem. Zavedati se moramo, da je vsak glas, ki bo oddan proti vojni politiki, ovira za vojni stroj, ki ga skušajo postaviti v pogon.

V zvezi s tem moramo odločno postaviti vprašanje resnične in dejanske ustanovitve STO. To naše delovanje za STO razkrinkuje vse sovražnike dejanske ustanovitve našega Ozemlja in jih razkrinkuje tudi kot sovražnike gospodarskega in fizičnega obstoja našega mesta in podeželja. Naj omenimo le primer našega lepaka o Tržaškem velesejmu, v katerem smo postavljali, da se bo velesejem razvijal, ako bo STO ustanovljeno po določilih Mirovne pogodbe. Proti temu lepaku so se zagnali vsi naši nasprotniki. Tako so dokazali, da so proti STO, proti mirnemu in normalnemu razvoju našega mesta, naše industrije, naše trgovine, našega obrtništva, našega kmetijstva, našega ladjevja.

Predvsem moramo na podlagi borbe za STO razkrinkati titofašiste, ki so proti uveljavitvi Mirovne pogodbe, zahtevajo cono B, prepuščajo cono A anglo-ameriškim okupatorjem, so na stališču nesramnega barantanja in dokazujejo, da vse mednarodne obveznosti veljajo za njih le kot krpe papirja. Prav tako moramo razkrinkati voditelje takozvane slovenske narodne liste, ki je z besedami za ustanovitev STO, a ne protestira proti vključitvi cone B v Jugoslavijo, ne zahteva umika vseh tujih čet (saj se je Agneletto o tem dovolj jasno izrazil v tržaškem občinskem svetu), se zadovoljuje z dejstvom (ki je poleg vseg drugega tudi lažno), da «ZVU je čuvar reda in zakonitosti na področju A STO», so proti podpisom za uveljavitev Mirovne pogodbe, so povezani s slovenskimi klerikalnimi krogi, ki po svoji strani odvisijo od Škofije, kar pomeni, da so indirektno povezani s krogi, ki zahtevajo priključitev Trsta Italiji itd.

V istem merilu moramo pred vsemi Slovenci razkrinkati hlapce Tita in Washingtona, indipendentiste vseh odtenkov, ki hočejo umika naših čet, a zahtevajo ovekovečenje sedanjega stanja, t. j. okupacije in strateškega oporišča s perspektivo popolnega uničenja.

Zavedati se moramo, da mora fronta miru in za STO iziti iz te volilne kampanje še močnejša in množičnejša.

Sprehod po podeželju

TREBČE

Več večerov zaporedoma je bilo slišati klavirske zvoke iz vaške dvorane. Zdelo se je, kot da nekdo akordira star klavir. Radovednost me je gnala in sem pokukal skozi vrata. Prepričal sem se, kaj se v dvorani dogaja. Ob klavirju sta sedela dolgoletni pevovodja Danilo Cuk in pa znani tenorist Miro Cuk ter pripravljala note za zbor. Tov. Miro je bil svojčas v šoli za petje in zna na pamet mnogo prekrasnih ruskih pesmi, katere bi rad naučil tudi ostale trebenske pevce. Ker pa not ni, jih pišeta skupno s pevovodjem, kar je vsekakor pohvale vredna pobuda.

Na tak način sta ta dva moža preskrbela note že za dve lepi ruski pesmi, katere so Trebenci peli že na več koncertih ter želi mnogo priznavanja od publike. Posebno ugaja pesem o Stalinu, ki jo kot solist poje tov. Miro ob spremljavi klavirja in zbora. Danes pa so preskrbljene note še za tretjo pesem,

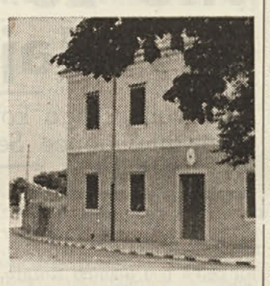

ki bo nedvomno še lepša in glasbeno še bolj posrečena od prvih dneh. V kratkem bomo tudi to pesem slišali na koncertu, ki ga namerava prirediti prosvetno društvo «Primorec».

M. D.

ŠEMPOLAJ

Problem, ki ga opisujem zadeva dogodek, ki je že prešel. Te dni je prišla v našo vas mlatilnica. Ustavila se je na koncu vasi na zemljišču Kosmine Ivana iz Sempolaja. Prejšnja leta je ta delovala na križišču, kjer gre pot v Praprot, Trnovico in Sempolaj, po domače rečeno v Frankljevci. Letos so se kmetje iz Praprota, Trnovce in tudi iz drugih krajev pritoževali ker prostor, kjer je mlatilnica delovala, ni prav nič primeren in ker je premajhen, saj je na njem prostora le za pet ali največ šest vozov. Poleg tega ni prostora, da bi se obračali vozovi ter je nevarno, da se ti prevrnejo. Ne vemo čigava je bila ta pobuda, ali od lastnika zemljišča, ali pa od lastnika mlatilnice. Za drugo leto pa priporočamo, da se ta napaka popravi in ugodijo potrebe vseh kmetovalcev in ne samo posameznikov.

Prizadet kmet

RICMANJE

Naša vas leži v bregu. Vse poti, ki peljejo v vas so strme. Večina prebivalstva je zaposlena v Trstu v raznih tovarnah ali delavnicah ter pri raznih gradbenih delih. Kmetijstvo je pri nas malo razvito, živinoreja pa propada zaradi pomanjkanja pašnikov. Naša demokratična občina pa je poleg drugih del, ki jih je napravila v vasi: poti, obcestne zidove, napeljava vode, kanalizacijo v vasi itd, mislila tudi na naše živinorejce. Na koncu vasi je hrib, na katerem ne raste ne drevje, ne trava, marveč samo robida in nekoristne rastline. Občina je dala dovoljenje družbi «Italcementi», katera gradi v Žavljah svoje

podjetje, da izkorišča surovine na tem hribu v svrho izdelovanja gradbenega materiala. Pet milijonov in sto tisoč lir, ki jih je občina dobila kot odškodnino za prodajo laporja, bo uporabila za nakup pašnikov za ricmanjske kmete. Tako bodo lahko gojili živino in se na ta način gospodarsko ojačili. Poleg tega je občina poskrbela in je zato tudi šla na roko navedenemu podjetju, da so pri delih, ki so že v teku, zaposleni vsi Ricmanjci, ki so bili brezposelni. Naši ljudje bodo znali ceniti delovanje današnje občinske uprave, ki je edina res poskrbela za potrebe našega kmeta in prebivalstva na splošno.

NABREŽINA

Pred nekaj meseci je začela poslovati v Nabrežini ribarnica, ki je last Caharije Marjana. Ribarnica je Nabrežincem res potrebna in občina je šla na roko lastniku prav zaradi tega. Toda ljudje in posebno gospodinje se pritožujejo zaradi previsokih cen. Predno je bila ribarnica otvorjena so ribe prodajali ljudje od zunaj, iz Tržiča ali Sv. Križa in kot so to žene in gospodinje povedale tudi po zelo nižji ceni, kakor jih prodaja sedanja ribarnica. Policijske oblasti so po otvoritvi ribarnice tem prodajalcem prepo-

vedale tudi po zelo nižji brežini. Tako se dogaja, da se cena ribam v ribarnici znatno viša prav zaradi tega, ker ni nobene konkurence. Dogodilo se je že večkrat, da so žene morale plačati 80 in celo 100 lir za kilogram dražje isto vrsto rib.

Prav bi bilo, da bi občina nadzorovala cene ribam v ribarnici in ker se gospodinje pritožujejo, naj bi občina tudi ukrenila vse potrebno, da se nudi možnost nabave ribe vsem ljudem in ne samo onim, ki se na cene ne ozirajo.

Gospodinja

V GORIŠKI DELO POKRAJINI

UREDNIŠTVO IN UPRAVA GORIŠKE IZDAJE «DELA» GORICA, ULICA XXIV. MAGGIO ŠTEV. 18, PRVO NADSTROPJE, TELEFONSKA ŠTEV. 666.

Pripravimo se na mesec tiska

Na eni izmed zadnjih sej je Izvršni komite goriške federacije KPI razpravljal o prireditvah in akcijah, ki se bodo vršile v znamenju meseca tiska, ki bo prihodnjega septembra. Mesec tiska bo moral razširiti in izpopolniti ves naš tisk, kakor tudi mu preskrbeti potrebnih finančnih sredstev. Izvršni komite je določil, da je treba v to svrho nabrati na Goriškem milijon lir.

IK federacije, zavedajoč se velikega pomena tiska bodisi v usmerjanju komunistov in demokratov, kakor tudi v obveščanju širokih množic in javnega mnenja sploh, poziva vse komuniste, demokrate in njih organizacije, da že sedaj preučijo in sestavijo svoje delovne načrte za mesec komunističnega tiska.

Če je bil kdaj, je potem prav gotovo letos mesec komunističnega tiska izredno velike važnosti, to tembolj ker je vojna nevarnost zelo velika. Ameriški imperialisti s pomočjo De Gasperija in Tita ponovno ogražajo naše deželo. V odgovor na provokacije vseh vojnih hujskačev in priganjačev se morajo vsi Slovenci in Italijani združiti v en sam blok v znamenju svobode in bratstva med narodi. Zaman bi bile vse ostale borbe za ureditev raznih vprašanj kakršnega koli značaja, ako bi ne bilo miru!

Toda za dosego miru je predvsem potrebno miroljubno orožje, ki se imenuje demokratičen tisk. Preko časopisov, ki poročajo o vseh vprašanjih tako, kot je treba in v interesu miru med narodi, je mogoče usmeriti javno mnenje in obenem na najbolj očiten način razkrinkati podlosti vseh vojnih priganjačev in provokatorjev. Dober tisk je kot protistrup s katerim se usmerja javnost, ki je razstrupljena s sovražno in vojnohujskaško propagando. Zato bo morala biti vsa kampanja v mesecu tiska osredotočena v pospeševanju nabiranja podpisov za berlinski poziv -

Da bo pa mesec tiska uspel tako, kot je želeti, je potrebno, da že sedaj mobiliziramo vse svoje sile. Uspel pa bo le tedaj, ako bo podprt od najširših ljudskih množic.

Delati za razširitev in okrepitev komunističnega in demokratičnega tiska pomeni delati za mir. Zato bo mesec tiska sredstvo, s katerim bomo utrjevali našo zavest in voljo po borbi za mir.

Iz proglasa IK goriške federacije KPI

Sestanek Slovencev pri Subidi

KRMIN — V nedeljo je bil pri Subidi sestanek slovenskih komunistov in demokratov krminske okolice in Brd. Sestanek je bil zelo razgiban. V diskusijo je poseglo mnogo navzočih tovarišev. Razpravljali so o raznih vprašanjih, ki so življenjskega pomena za krminske Slovence, kakor tudi o vprašanju borbe za ohranitev miru ter o nabiranju podpisov za berlinski poziv.

O KRIVIČNI ODMERI DRUŽINSKEGA DAVKA

Vsi občinski sveti proti zahtevam prefekture

Tudi demokrščanski občinski svetovalci ne odobravajo okrožnice ministra Vanonija o družinskem davku - V Doberdobu so ponovno volili župana

GORICA — Skoraj vsi občinski sveti na Goriškem so ta teden imeli svoje izredne seje na zahtevo tukajšnje prefekture. Ta je zahtevala, naj vsi sveti že tekom 31. julija sprejmejo sklepe o uvedbi družinskega davka na podlagi znane okrožnice ministra Vannonija. Toda ta okrožnica je bila sestavljena na nezakonit način. Zato se ji skoraj vsi občinski sveti zoperstavljajo.

Zanimivo je zlasti dejstvo, da nasprotujejo okrožnici tudi vsi količkaj pošteno čuteči demokrščanski občinski svetovalci, da o svetovalcih opozicije sploh ne govorimo. V furlanskih občinah Št. Peter ob Soči, Skocjan in Turjak, ki so v rokah demokratov so občinski sveti soglasno zavrnili zahteve goriške prefekture. Tudi občinska sveta v Tržiču in Starancanu se ne strinjata z zahtevo, vendar pa so v teh dveh občinah vsako tovrstno razpravljanje odložili.

V Gorici so zahtevo sprejeli s pičlo večino, a polno raznih pridržkov. V Krminu so jo tudi sprejeli, toda s komaj 11 glasovi, medtem, ko je bilo 9 glasov nasprotnih.

Zaenkrat ne moremo še poročati o stališču, ki so ga v tem primeru zavzeli občinski sveti v Doberdobu, Sovodnjah in v Steverjanu. Preteklo soboto je imel svojo sejo svet v Doberdobu. Na njej so ponovno izvolili za župana Mira Ferletiča. Kot je znano je sklepe prve seje razveljavila prefektura zaradi gotovih napak, ki pa so zgolj formalnega značaja.

ZA BERLINSKI POZIV PARTIZANOV MIRU

Nabiranje podpisov uspešno napreduje

GORICA — Nabiranje podpisov za berlinski poziv uspešno napreduje po vsej pokrajini. Ponekod so prebivalci podpisali od 90 do 100 odst. V Gradiški je bilo do ponedeljka nabranih 1700 podpisov, v Foljanu 1036; 784 v Skocjanu ob Soči. V Doberdobu je do sedaj podpisalo že nad 40 odst. prebivalcev. Prav tako uspešno je nabiranje v Štandrežu, od kjer pa nimamo še točnih podatkov.

Iz vsega tega je razvidno, da se množice delovnega ljudstva zavedajo velikega pomena borbe za mir, predvsem pa pomena sestanka voditeljev petih velesil ter sklenitve mirovnega **pakta.**

NOV ZLOČIN NA MEJI V GORICI

Titovski graničar ustrelil 4 begunce

GORICA — V pnoedeljek večer so bili prebivalci ulice Blaserna, ki je oddaljena le nekaj metrov od državne meje, priča groznemu prizoru. Okrog 21. ure so štirje Jugoslovani skušali pobegniti preko meje. To ni sicer nič novega, saj o pobegih pišejo vsak dan skoraj vsi časopisi (razen titovskih seveda). Toda tokrat je bila usoda zelo kruta za begunce. Ravno v trenutku, ko so bili na meji, jih je opazil titovski rabelj in takoj sprožil rafal proti njim ter ubil dva izmed njih, dva pa težko ranil. Kot pa da bi s tem še ne bil zadovoljen, je potegnil iz toka samokres ter enega izmed ranjencev ustrelil v glavo. Ni znano, kaj se je zgodilo z drugim ranjencem.

Kmalu potem, ko je bil izvršen zločin, so odpeljali z mesta ustrelitve trupla vseh treh nesrečnežev. Po vsej verjetnosti so jih peljali na pokopališče v Št. Peter.

Milejša pa je bila usoda dvema drugima beguncema, ki sta tudi istega dne pobegnila iz Jugoslavije. Ta dva sta Josip Jarc iz Doberdoba in Natalija Kocjančič iz Moše, ki sta že dalj časa bivala v Jugoslaviji in tudi optirala za jugoslovansko državljanstvo, a jo po dolgem času trdih preizkušenj zapustila ter prosila za zaščito italijanske obmejne organe.

Tudi v torek so pribežali v Gorico štirje begunci in sicer 29letni radiotelegrafist Milan Kovačič iz Idrije, 19letni Milan Besednjak iz Dubrovnika, 20letni Ivan Strosar iz Trnovega in 17letni mizar Franc Mavrič iz Sempasa.

Nadškof Margotti umrl

GORICA — V ponedeljek ponoči je umrl tukajšnji nadškof Margotti. Kot je znano je že dalj časa hiral. Nadškof Margotti je zasedel goriško stolico po odstavitvi nadškofa Sedeja,

Dolinčani v Štandrežu

STANDREŽ —*V nedeljo je v naši vasi gostovala dramska družina prosv. društva iz Doline. Uprizorila je Cankarjevega «Hlapca Jerneja» ter ga kot diletantska skupina podala nadvse lepo in v dovršeni obliki. Zato smo bili gostovanja vsi Standrežci zelo veseli.*

Nepojmljivo pa je pisanje «Primorskega dnevnika», z dne 31. julija. To pisanje ne le, da je zlonamerno, temveč je tudi zlagano na vsej čiti. Zato sklepamo, da je članek napisal človek, ki ga je imel dobršno mero pod kapo.

Napihnjenemu dopisniku PD nihče ne zanika, da je bil «oder za silo zbit». Prav gotovo, da naše ljudske, dramske skupine ne dobivajo milijonov iz nesrečne Jugoslavije, kot jih dobiva kdo drugi za «Celjske grofe». Vse ostale trditve PD pa so kot smo že poudarili, na vsej črti izmišljene in zlonamerne. Standrežci sami vemo, da je prireditvi prisostvovalo vsaj 300 ljudi. O izidu igre same pa naj bodo zadosten dokaz laskava priznanja in navdušenost domačinov, ki smo pobavili igralce na čimprejšnje zopetno gostovanje.

Glede slovenske kulture pa bi dodali še to le: Mussolinijevi fašisti so za časa zloglasne «ere» očitali socialistom, češ da nimajo ničesar skupnega z italijansko kulturo, ki naj bi bila le fašistična. Isto pot ubirajo danes tudi slovenski fašisti. Toda slovensko ljudstvo dobro ve, kako je končala prva «era». Prav tako so gotovi neslavnega konca druge t. j. titofašistične «ere» in kulture, ki deluje le z lažjo in judeževimi grosi.

St.

Le z dejansko ustanovitvijo STO bo prišel Trst do svojega brodovja

Naše ladjevje ne dosega danes niti desetine onega iz leta 1913

Načrtna zadušitev osnovnih gospodarskih panog našega mesta - Italijanski magnati so oropali Trst najlepših ladij ter ukinili njegove pomorske zveze z vsem svetom

Tržaška luka je bila še od nekdaj — še pred prvo vojno — trn v peti italijanskim paroplovnim magnatom. Saj je bil prav Trst tisti, ki je zaradi svoje naravne lege delal italijanskim lukam Benetkam in Genovi največjo konkurenco. Okupacija Trsta in Primorja po italijanskih četah je bila poleg strateških tudi izvzito gospodarske smotre, predvsem negativne, to je, preprečiti nadaljnjo konkurenco severnoitalijanskim lukam. Znano je besede ministra Luzzattija: «Mi hočemo Trst zato, da ne bo v njegovem pristanišču rasla trava». Torej Italiji ni šlo za to, da bi Trst uporabila kot pravno luko Srednje Evrope, temveč predvsem za to, da bi onemogočila nevarnega konkurenta svojim lukam.

Zato se kajpak ne moremo čuditi, da so velike italijanske brodarske družbe, ki so bile po okupaciji dobile kontrolo nad tržaškimi paroplovnimi družbami, kaj kmalu začele odpeljevati iz naše luke boljše ladje ter jih premestile v druge italijanske luke, predvsem v Genovo, Benetke in Neapelj. Že leta 1919 se je italijanska finančna skupina COMIT polastila delnic Tržaškega Lloyda, katere je kasneje prodala konkurenčni družbi Cosulich. Po čudnih manipulacijah je prišle leta 1929 Lloydove ladje v roke genovskih brodarjev, ki so na ta način lahko vsaj nekoliko volji razpolagali s pomorskim brodovjem najstarejše tržaške paroplovne družbe.

Že leta 1924 so začeli odvažati pod raznimi pretvezami brodovje tržaških družb, Lloyd Cosulicha, Libera Società di Navigazione, Tripcovicha, Martinolicha in drugih v druge italijanske luke.

Leta 1932 pa se je pričelo pravo ropanje našega pristanišča, ko je bilo iz naše luke odpeljanih skupno 13 velikih ladij s skupno tonažo 74.000 BRT. Med temi so bile tudi moderne in skoraj nove brzomotorne Lloydove ladje «Romolo» in «Remo» s po 9780 BRT ter «Esquilino» in «Viminale» s po 8656 BRT. V zameno so genovski magnati «velikodušno» dali dve, sicer večji toda zastareli ladji «Conte Rosso» in «Conte Verde».

«Cosulich» in nekaj manjših paroplovnih družb se je že nekaj let pred tem vključilo v veliko plovbeno družbo «Italia», pri kateri so imeli genovski brodarji glavno besedo. Lloydove delnice pa so prišle, kot smo videli, leta 1929 tudi v roke genovskih brodarskih magnatov. Tako so ti po mili volji odločali o premeščanju ladij iz ene luke v drugo. In odločali so, kajpak, vedno v škodo naše luke in njenih tradicionalnih pomorskih zvez. Leta 1933 je bila odvzeta Trstu takoj po prvih vožnjah najmodernejša brzomotorna ladja «Victoria» s 13.000 BRT, ki je bila ponos tržaške ladjedelnice Sv. Marka, kjer je bila zgrajena, ter našega mesta. Leta 1935 je bilo odpeljanih nadaljnjih 9 ladij z nad 47.000 BRT. Do leta 1938 je bilo Trstu odvzetih skupno 60 ladij s celotno tonažo 231.811 BRT.

Spričo takšnega zapostavljanja ni čudno, da je tržaško brodovje vedno bolj nazadovalo tako, kar se tiče števila kakor tudi kakovosti ladij. V zameno za moderne in hitre ladje so tržaške družbe dobivale zastarele in nedonosne ladje, ki se genovskim lastnikom niso več izplačale.

Brezposelnost je naraščala v tisoče, beda je zajela široke sloje ljudstva. Tradicionalne linije tržaških družb, bodisi potniške, bodisi za blagovni promet, z jadranskimi lukami, Levanto in ostalim Sredozemljem, z Indijo in Srednjim Vzhodom, z Daljnjim Vzhodom, Severno in Južno Ameriko, Afriko in Avstralijo so bile s številnimi «reorganizacijami» postopoma likvidirane odn. prenešene v Genovo, Benetke, Bari in Napoli. Trstu samemu je ostalo le nekaj malo donosnih ali celo pasivnih linij z Daljnjim Vzhodom, Indijo, Abesinijo in Somalijo. Toda še na teh linijah so vozili parniki komaj vsak mesec enkrat ali dvakrat; ostale vožnje pa so šle iz Genove ali iz drugih italijanskih luk.

Tržaške ladjedelnice so v času po prvi vojni zgradile mnogo ladij, ki pa so večinoma končale v drugih lukah. Ta usoda je zadela poleg že omenjenih pet modernih brzomotornih ladij Tržaškega Lloyda tudi štiri moderne motorne ladje «Cosulicha» odn. «Italije», to je «Saturnijo», «Vulcanijo», «Neptunijo» in «Oceanijo», in celo vrsto drugih ladij manjših pomorskih družb. Tudi, če niso vsem tem menjali matične luke, so bile za Trst mrtve, ker so vozile iz drugih italijanskih luk na vse kraje sveta. Še hujši udarec za tržaško brodarstvo pa je bila vojna, ko so mobilizirali vse tržaške ladje za prevoz čet in orožja v Afriko.

Najbolje nam prikazujejo propad tržaške paroplovbe suhoparne številke. Pred prvo vojno je imel Trst 257 ladij s skupno nosilnostjo 683.103 BRT. Dvajset let po vojni, to je leta 1938, je padlo število v naši luki registriranih ladij na 143 s tonažo 529.812 BRT. Po drugi svetovni vojni pa se je to število še strahotneje skrčilo in je bilo v Trstu vpisanih ladij le še 83 s skupno nosilnostjo 142.306 BRT. Posebno značilno je dejstvo, da so ostale le majhne ladje, katerih povprečna nosilnost dosega 1700 BRT, dočim so imele pred vojno povprečno skoro 4000 BRT.

V 142.000 BRT brodovja pa je treba odšteti «Vulcanijo» in «Saturnijo» s skupno 48.000 BRT, ki sta samo formalno vpisani v tržaški ladijski register, dočim je Genova opremna luka, sedaj pa ju bodo premestili v Napoli. Poleg teh dveh so še štiri druge velike ladje, ki so sicer vpisane v naši luki, dejansko pa so last tujih družb. Tako ostane Trstu le še 77 ladij s skupno tonažo 65.866 BRT, ali povprečno 855 BRT vsaka ladja. Če primerjamo sedanjo nosilnost tržaškega ladjevja, vidimo, da ne znaša niti desetine onega, ki smo ga imeli leta 1913.

Poleg grabežljivosti italijanskih paroplovnih magnatov pade za to obupno stanje največji del krivde na Vojaško upravo, ki ni znala branit koristi naše luke, temveč je dopustila, da so tuje ladje prevzele skoro ves pomorski promet naše luke, kateri je tudi prav po njeni zaslugi strahovito padel. Predvsem je promet s Češko, Poljsko in Madžarsko reduciran skoro na ničlo in so te države obrnile svoj promet v druge luke, zlasti Gdansk in Ščečin.

Naša zahteva po uveljavitvi mirovne pogodbe, po odhodu vseh čet in po dejanski ustanovitvi STO je še posebno utemeljena prav z dejstvom, da edino STO lahko dvigne doslej od Vojaške uprave dušene osnovne panoge tržaškega gospodarstva, ladjedelništvo, pomorska plovba in zunanja trgovina, katere so in bodo dajale zaslužka vsem drugim panogam ter kruha vsem tržaškim prebivalcem.

5. avgusta 1895 je umrl eden izmed največjih genijev, utemeljitelj znanstvenega socializma Friedrich Engels, ki je bil skupno z Marksom neutruden učitelj in vodja svetovnega proletariata.

Marjane, Marjane

Marjane, Marjane
Živiš crne dane.
Po tebi se šeču
Titove hijene...

Marjane, Marjane
Krvavih ti rana.
zatvori su puni
Mladih partizana

Zatvorili su ih
Titovi fašisti,
Za to što su bili
Pravi komunisti!

Marjane, Marjane
I Jadransko more...
Tito vas je prodo
Jankim za dolare.

Marjane, Marjane
Slavenskog si roda,
Na Istoku samo
Čeka nas sloboda.

A. POŠA

Gornjo pesem smo povzeli po listu «Napredek», glasilu jugoslovanskih izseljencev v Avstraliji. Stihe je napisal sorojak A. Poša iz nove Zelandije. Poje se po znanem napevu «Marjane, Marjane...», ki je zelo znan tudi med tržaškimi Slovenci. V prihodnji številki pa bomo, za vsak primer, objavili tudi napev. Naj ta pesem postane popularna med nami in naj jo poje vsak Slovenec in Hrvat na našem Ozemlju. Naj bo izraz naše borbe proti titovskim hijenam in morilcem!

DELO SHPZ PO II. REDNEM OBČNEM ZBORU

Naše delovno ljudstvo si gradi svojo kulturo

IZVRSENO DELO

Osnovna misel, s katero je bilo prežeto celotno delovanje SHPZ v dobi, za katero dajemo tu obračun, je bila misel o miru. Upoštevajoč razmere, ki vladajo na STO, je na teh tleh eden najglavnejših pogojev zanj, slovansko-italijansko bratstvo, ki je trn v peti italijanskim in slovenskim nacionalistom, vseh kategorij in odtenkov. To bratstvo, ki smo ga skrbno negovali, je prišlo do izraza ob najrazličnejših prilikah. V njegovem znamenju so se postavljali sklepi na sejah odborov in komisij-bilo jih je vsega 11 —, se prirejali kulturni nastopi — čez 60 po številu —, se vršila gostovanja po Goriškem, — 20. V. v. Sovodnjah, 27. V. v Doberdobu in 3. VI. v Pevmi.

ORGANIZACIJSKI ODSEK

Delo je vršil ali samostojno, ali v povezavi z ostalimi odseki, katerim je pomagal zlasti pri konkretnem delu na terenu.

Mimo običajnih administrativnih poslov tajništva in blagajne, so bili njegovi napori koncentrirani na tehnično stran organiziranja in koordiniranja številnih kulturnih manifestacij prosvetnih društev, že imenovanih gostovanj na Goriškem in dveh centralnih prireditev SHPZ, «Praznika otrok» 13. V. v Avditoriju in Cankarjeve proslave 29. V. v Kinu ob morju.

V svrho izboljšanja poslovanja obstoječih društev in poživitve onih, ki so zamrla (v glavnem zavoljo pomanjkanja društvenega sedeža ali potrebnih učnih moči), je izdal organizacijski odsek posebno vprašalno polo, da prvenstveno ugotovi obstoječe stanje.

Da bi pojasnili cilje, ki jih naša organizacija zasleduje, za našo afirmacijo doma in v svetu ter povezavo z državami ljudskih demokracij, v prvi vrsti s slovanskimi, smo razposlali v najrazličnejše kraje, se povezali z inozemskimi kulturnimi organizacijami in s Slovanskim komitejem v Pragi.

Ta odsek je dalje skrbel tudi za tedensko prosvetno rubriko, v «Delu», kakor tudi, da so ostali odseki pisali vanj iz svojega področja. Pripravil je tudi razgovor 20. VI. z vodstvom radijske postaje Trst II. glede sodelovanja SHPZ pri kulturnih oddajah, v svesti si dejstva, da mora služiti radio ljudstvu, ne pa le ozkemu krogu uslužbencev tukajšnjih anglo-ameriških institucij.

SOLSKI ODSEK

Za priznanje narodne enakopravnosti Slovencev v coni A STO, je SHPZ storila vse, kar je bilo trenutno v njeni moči, bilo s pojasnili in protesti v «Delu», bilo z govori ali intervencijami svojih odbornikov-občinskih svetovalcev v občinskih svetih.

Šolski odsek je posegel v borbo za uveljavljenje slovenskega jezika v javnosti, obravnaval vprašanje vzgoje našega naraščaja, novih otroških vrtcev, šol, organičnega načrta, stalnosti učnega osebja, roditeljskih svetov, šolskih zaupnikov in dodatnega pouka. Omejeval se je zaenkrat na informativno obveščanje javnosti preko časnika, dasi je stopil tudi v neposredne stike z nekaterimi šolniki in razpravljal o teh vprašanjih na posebnem sestanku dijakov in staršev 10. VI. v PD «Tomažič».

V mesecih, ki nas še ločijo od novega šolskega leta, bo moral splesti terensko mrežo roditeljskih svetov, ker ista še ne obstaja. Imamo sicer nekaj šolskih zaupnikov, le ti pa se svojega dela niso znali uspešnejše lotiti, zato je ostalo tudi skoro neopazno.

DRAMSKO-PIONIRSKI ODSEK

Delo dramsko-pionirskega odseka je tudi v tej periodi obstajalo prvenstveno v pomoči pri vajah in poskusih organiziranja novih dramskih skupin odnosno poživitve neaktivnih.

Konkretno je bilo delo koncentrirano na sledeča prosvetna društva: 1.) «I. Cankar» (Trst), 2.) «V. Vodnik» (Dolina), 3.) «Vesna» (Križ), 4.) «I. Vojko» (Prosek-Kontovel), 5.) «S. Gregorčič» (Trst), 6.) Občine, 7.) «Rdeča zvezda» (Salež), 8.) «Fr. Marušič» (Trst), 9.) «Tomažič» (Trst), 10.) «Fr. Prešeren» (Boljunec), 11.) «Višava» (Konkonel) in 12.) «Slovan» (Padriče).

Aktivno je sodeloval tudi pri kulturnih prireditvah, tako na obeh centralnih v Trstu, dalje v Mavhinjah, Križu, pri Sv. Aloziju, Sv. Barbari; v Sovodnjah, Pevmi in na Zgornji Kolonji. Nekatere igralske družine je oskrbel s potrebnimi igrami, bilo da jim je iste nabavil ali pa pripravil. Dosti društev pa še ne more resno začeti z dramskimi vajami, ker jim manjka gradiva.

Od 37 igralskih skupin potrjujejo došle vprašalne pole 25, in to 14 odraslih in mladincev in 11 pionirskih.

III. LJUDSKI ODER

Razen dveh poklicnih igralcev (od teh en režiser) ima še 11 članov obojega spola.

Doslej je imel 9 vaj s Fučikom, s katerega delom nastopi verjetno v septembru.

KAJ PRAVIJO V MILJSKIH HRIBIH O NAŠI OBČINSKI UPRAVI

«Napravili so vse, kar je bilo v njihovi moči»

V Elerjih so pomagali z udarniškim delom - V teku so dela za novo električno napeljavo - V Čamporah so razširili in pripravili šolo - Zadnja dela na krožni cesti - Pri Sv. Barbari nova pralnica

Če nama je dež pri našem prvem obisku v miljskih hribih precej prekrižal račune, sva imela tokrat s sodrugom iz uredništva večjo srečo. Vse je šlo, kot z oljem mazano. Vreme je bilo lepo in tudi naše železno kljuse nama ni preveč nagajalo.

Kot prvo postajo našega «vandranja» sva si tokrat izbrala prijazno slovensko vasico Elerje. Ustavila sva se pred novo zgrajenim Ljudskim domom, kjer sva naletela na skupino vaščanov, ki so ravnokar pripravljali prostor za tradicionalno dvodnevno šagro. Čeprav so imeli polne roke dela, sta si dva izmed njih vseeno odtrgala nekaj dragocenega časa za krajši razgovor.

«Luč in vodo imamo», sta nama pojasnila tovariša, «tok je sicer precej šibak, vendar pa so ravnokar v teku dela za novo električno napeljavo, ki nam bo dobavljala tok iz Milj». In res prav v bližini Ljudskega doma se že dvigajo visoki betonski stebri za nov transformator. Tovariša sta nama nadalje povedala, da so vaščani s polnim razumevanjem za finančne težkoče, ki jih ima miljska občina, sami in s prostovoljnim delom popravili cesto, ki pelje v vas. Občina pa jim je dala na razpolago potreben material.

V vasi je ena vodna pipa in, kot sta nama pojasnila tovariša, bi bilo še potrebno predvsem napajališče za živino in po možnosti pralnica. Vaščani ki se poslužujejo avtobusa, morajo sedaj peš do križišča, ki je sicer oddaljeno le nekaj minut. Vendar so že razmišljali, kako bi se temu odpomoglo. Na nekaterih mestih bi bilo treba razširiti preozko cesto, ki pelje iz križišča v vas, in tako bi avtobus lahko vozil prav do vasi. To potrebo so že tolmačili občinski upravi, ki jim je obljubila, da bo po svojih močeh ugodila tudi tej upravičeni potrebi. Pripravljena je trenutno dati na razpolago ves potreben material. Upoštevati je treba namreč, da je VU črtala iz predloženih proračunov precej važnih postavk. Tovariša sta nama tudi povedala, da nameravajo sklicati v doglednem času vaški sestanek, kjer bodo skupno obravnavali tudi to vprašanje. Nedvomno bo prišlo tudi tokrat do izraza medsebojno sodelovanje med upravo in vasjo ter bodo zavedni vaščani dali ponoven dokaz svojega visokega čuta požrtvovalnosti, ker se pač zavedajo, v kakšnih finančnih težkočah se nahaja demokratična uprava v Miljah.

Ob zaključku razgovora sta nama tovariša iz Elerjev tolmačila še eno potrebo vasi in sicer popravila ceste iz Elerjev na Škofije. Glede te ceste pridejo namreč v poštev predvsem kmetje, ki imajo v tej legi svoja polja in travnike.

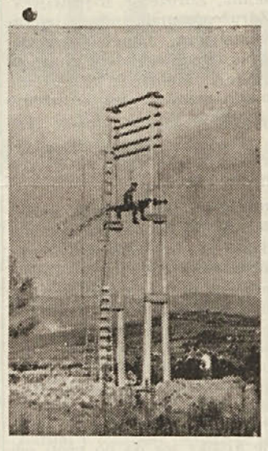

Postavljanje naprav za električno napeljavo v Elerjih

Iz Elerjev sva jo nato mahnila naravnost v Campore. Čeprav ni bila nedelja, je pred Ljudskim domom kar mrgolelo gostov, bodisi iz vasi kakor tudi iz Milj. Prijetni večerni hlad in sveži morski zrak sta namreč prava «skušnjava» za človeka, ki si po dnevnem trudapolnem delu želi nekaj zasluženega oddiha. Kot ostale vasi miljskih hribov, tudi Campore niso danes več pozabljena vas, posebno še, ker imajo res dobre prometne zveze z Miljami. Lepa naravna lega in nova krožna cesta sta ustvarili namreč vse pogoje, da postane ta vas dobra točka za izletnike iz Milj in tudi iz Trsta.

Od vaščanov smo zvedeli o električni napeljavi s pojačanim tokom. Tudi ta vas ima vodo in sedanja občinska uprava je zgradila pet vodnih pip, ker so pač hiše precej oddaljene ena od druge. Po zaslugi sedanje uprave je bilo tudi razširjeno in popravljeno šolsko poslopje ter urejen prostor za otroški vrtec. Šolo obiskuje prilično 90 otrok, otroški vrtec pa 35.

Vas bi potrebovala vsaj eno pralnico, tako so nam razložili vaščani. Pojasnili so nam tudi, da ni bilo mogoče še izvesti tega dela, ker občini primanjkuje finančnih sredstev. «Saj dobro vemo, da v Trstu krepko režejo vse proračune, ki jih predloži občinska uprava», tako sta nam dejala dva izmed prisotnih. Povedali so nam nadalje, da bi bilo treba popraviti kakih 150 metrov ceste, ki pelje iz St. Florjana do Tankega rtiča.

Pri Camporah so prav te dni v polnem teku dela za dograditev prilično 600 m ceste, kot povezava 12 km dolge krožne ceste. Občina je zagotovila, da bo na križišču postavljena električna razsvetljava, ki pelje skozi vas, in del ceste bo po možnosti tudi asfaltiran.

Naš obisk po vaseh miljskih hribov sva zaključila v Sv. Barbari. Vas ima eno vodno pipo in pralnico, kjer je postavljena še druga pomožna pipa za vodo. V razgovoru z vaščanom, ki sva ga srečala v sredini vasi, nam je povedal, da bi vas potrebovala še vsaj eno vodno pipo in napajališče.

Se bolj pereč pa je problem šole. Sedanja šola se namreč nahaja v zasebni stavbi, ki je bila sicer popravljena, vendar pa ne odgovarja dejanskim potrebam vasi. Šolo obiskuje namreč prilično 40 otrok. Od drugega vaščana pa smo zvedeli, da je bila gradnja nove šole že vključena v prejšnje gospodarske načrte. Toda, kakor zgleda, je VU tudi tokrat precej «rezala». S svoje strani je občina zastavila vse sile za uresničenje te nujne potrebe in ne samo to. Zagotovila je — kot nam je pojasnil eden izmed vaščanov — da bo skušala preskrbeti potrebna sredstva iz drugih virov. «Lahko rečemo, da se je sedanja uprava res pobrigala tudi za našo vas», sta pripomnila nato vaščana.

Ko že govorimo o Sv. Barbari, ne smemo seveda pozabiti na res lepo urejeni nov Ljudski dom, ki je plod skupnega in prostovoljnega dela vse vasi. Tudi ta dom je, razen manjših stranskih del, v glavnem že dokončan. S ponosom sta nam tovariša pripovedovala, da je skozi dve leti pomagala pri gradnji vsa vas. In kmalu bodo lahko uživali sad svojih naporov in truda. To bo brez dvoma eden izmed najsvetlejših dni v zgodovini te prijazne vasice miljskih hribov.

Pogled na Elerje.

Predavanje skladatelja Zafreda v Avditoriju

FORMALIZEM *in realizem v sodobnosti*

V nedeljo, 29. VII. t. l. je predaval v Avditoriju tržaški skladatelj Marij Zafred, ki je številnemu občinstvu prikazal najnovejše dobe glasbenega razvoja. Na eni strani sili preko raznih malomeščanskih glasbenih eksponentov v popolno abstraktnost tako, da se odtujuje ljudskim množicam, postaja nedostopen preprosti in zdravi ljudski vzgoji, na drugi strani pa stremi po novem izrazu ljudskih skladateljev, ki ustvarjajo umetnine iz neizčrpnih ljudskih zakladov. Ta glasba je dostopna ljudstvu in z njim tesno povezana, ker izpričuje njegove tradicije in težnje.

Predavatelj je omenil nekega malomeščanskega kritika, kateri se je izrazil v pogledu moderne glasbe, da ta napravlja vtis največje vrioglavosti pred popolnim onesveščenjem. To je potrdil modernist Strawinski, češ da izraža v današnji bolni dobi nekak razvratni duh. Tako prvi kot drugi sta pa tega dejstva vesela in tega ne prikrivata. Ti krogi ne obsojajo, temveč podpirajo umetnost, ki je daleč od realnosti, za ljudstvo nerazumljiva, za nekake neurejene skupine glasov brez najmanjšega pozitivnega izraza. Taka je atonalna dvanajsttonska glasba, ki hoče revolucionirati vsako glasbeno metodo in ki je v bistvu najbolj nazadnjaška in reakcionarna.

Taka glasba — je omenil skladatelj Zafred — katera nosi na sebi vse znake mračnjaštva in nazadnjaštva se neizogibno oddaljuje od življenja, tradicij, in teženj ljudstva. Glasba naših prednikov, velikih genijev, ni bila taka, temveč razumljiva, polna človeških čustev, spretno vezana z resnico in lepoto, ki jo moderni malomeščanski skladatelji prezirajo.

Avtor je za svoja izvanjanja žel največje odobravanje.

D. P.

LJUDSKA PROSVETA

Proslava naprednega tiska v Celovcu

V nedeljo, 5. avgusta bo v Celovcu proslava naprednega tiska koroške, katere se bo udeležila tudi naša Slovensko hrvatska prosvetna zveza. Poleg lepega sporeda, ki ga bodo izvajali nastopili Koroški, bo nastopil tudi mešani pevski zbor Saležnik, ki ga vodi Herman Milič in pevski zbor Sv. Ivan-Podlonk, ki ga vodi Danilo Pertot. Nastopila bo tudi dramska skupina Sv. Ivana s svojo folklorno skupino «Venček narodnih pesmi».

V tem gredo naša prosvetna društva že drugič med svoje koroške brate.

Ta proslava je organizirana v velikem obsegu in se bo vršila v prostem, v primeru slabega vremena pa v veliki dvorani Delavske zbornice. Kot lani bodo letos na sporedu najboljši slovenski filmi, narodni plesi, igre in godba, ljudsko rajanje, kolov ter druga razvedrila, ki bodo jamčila za veselo razpoloženje. Razstavljena bo prvič v Avstriji tudi kolekcija (2000 kom.) znamk Sovjetske zveze.

Pohod miru pri Sv. Barbari

Slovensko hrvatska prosvetna zveza vabi vse na centralno prireditev miru, ki bo v nedeljo 5. t. m. popoldne pri Sv. Barbari.

Gostovanje v Rupi pri Mirnu povedano

Že napovedano gostovanje Prosnov in Kontovelcev v Rupi pri Mirnu v nedeljo 12. t. m. se bodi tehničnih ovir ne bo vršilo. Kdaj bo, bomo pravočasno javili.

Prireditev pri Sv. Vidu

PD «Srečko Kosovel» skupno s PD «Perossa» bo priredilo v soboto 11. t. m. ob 20. uri svoj večerno-zabavni večer v Gropadi

Igra v Gropadi

Prosvetno društvo «Slovanska vas» v Gropadi bo priredilo ob priliki domače šagre v nedeljo 12. t. m. svojo vrtno veselico s kulturnim sporedom, ki ga bomo pravočasno javili. Po prireditvi bo ples in prosta zabava.

Manifestacija solidarnosti pri Sv. Ivanu.

PD «Skamperle» pri Sv. Ivanu bo priredilo v nedeljo 12. t. m. svojo kulturno prireditev s petjem, godbo, orkestrom itd. Na tej prireditvi bodo predstavniki naših prosvetnih društev prinesli izjave z množičnimi podpisi v dokaz solidarnosti s PD «Skamperle», ki ga finančna uprava s privoljenjem VU hoče nasilno vreči na cesto iz Prosvetnega doma, ki si ga je naše ljudstvo iz lastnih sredstev zgradilo za gojitev ljudske prosvete. Govoril bo tudi tov. Vidali.

Velika udeležba na prireditvi v Elerjih

Prejšnjo nedeljo 29. julija je bila v Elerjih, ob priliki tradicionalne šagre, lepa kulturna prireditev, ki je potekla v prijetnem, domačem vzdušju. Pozdravil je v imenu SHPZ tov. Gerlanc in poleg domačega pevskega zbora, ki ga je zaradi odsotnosti pevovodje tov. Loredana vodil tov. Ivan Eler, je nastopila tudi godba iz Božičev. Ves spored je bil prav lepo podan zaslužili svoja umetniška dela številni amaterski gledališki ansambli, zbori, orkestri, pevci in recitatorji. Že danes ima to gledališče približno 40.000 igralcev in se bo to število sčasoma še bolj dvignilo, ker se iz dneva v dan amaterska umetnost izpopolnjuje z novimi ljudskimi talenti.

Gledališče s 40.000 igralci

Pred kratkim je bilo v Leningradu otvorjeno «Gledališče ljudskega ustvarjanja». V njena ni profesionalnih igralcev. Na odru tega gledališča bodo nastopali stahanovci podjetij, inženirji, učitelji, književniki, medicinski delavci, uslužbenci, najboljši sinovi umetniških amaterskih kolektivov, katerih je v Leningradu ogrog 1.500.

Na odru «Gledališča ljudskega ustvarjanja» bodo prika-

CEROVLJE

3.

Čeprav so bili Cerovci po večini, kot so danes, srednji in manjši kmetje, so kljub temu bili vedno veselega značaja. Fantje so svoje veselje podžigali ob kozarčku dobrega kraškega vina, s katerim so bili in so še danes v «večnem prijateljstvu». Večkrat se je tudi zgodilo, da ni bilo denarja za «božjo kapljico» in so s cerovski fantje izmislili, da bi v vasi priredili veselico in šli pit na račun dobička, ki bi ga imeli na veselici. Za dovoljenje za veselico so računali, da bo že župan preskrbel, ker so bili z njim vedno v posebnih prijateljskih odnošajih. V «ošteriji» pri Urdihu v Mavhinjah so se fantje začeli «glihati» za godbo, ki bi prišla igrat na veselico, in so si ga tako na račun «glihe» in bodočega dobička na veselici v gostilni «kar lepo dajali». Seveda je «gliha» trajala precej časa, tako da so samo tam zapili za več kot polovico predvidenega dobička. Ko so končali z «gliho», so fantje napovedali dan veselice in priprave so se pričele. Pri takih veselicah je moral biti posebno «brjar» dobro in lepo pripravljen. Saj je ob takih prilikah «ta prvega» vedno plesal župan. Župan je imel to prednost, ker je pod tem pogojem cerovskim fantom brez ugovarjanja tudi dal dovoljenje. To je bilo za časa županovanja Blaža Sujičevega. Se danes se ga starejši Cerovci spominjajo. Bil je visok, z dolgo sivo brado. Tudi on se je s tem, da je lahko sam plesal «ta prvega», čutil nekako počaščenega in je vedno, ko je stopil na «brjar» s svojo Marjanco, dejal: «Da ne bodo cerovski fantje kaj rekli» in je vsakokrat daroval po pet kron, kar je v takratnih časih bilo veliko.

Ko so fantje naslednjega dne pregledovali« račune», so večkrat bili zadovoljni z «inkasom», večkrat pa tudi ne. Če jim je denar preostajal, so naredili še en večer «tako med fanti» in so ga seveda zapili, če pa so morali dokladati («muziko» so seveda morali plačati), so ravno tako «naredili med fanti», lepo zbrali denar in plačali preostale stroške. Zgodilo se je tudi, da je veselica dobro uspela in dobiček bil dober, takrat pa je za fante veljalo geslo: «kar durh naprej».

Tudi na račun deklet so fantje večkrat pili. Če se je kakšno dekle zamerilo kakšnemu fantu, so fantje rekli: «dejmo jo zapit». Nihče izmed fantov ni smel k temu dekletu v hišo in določeno je bilo, koliko časa ne smejo fantje z njo govoriti. Prvi, ki je prekršil ta «zakon», je moral plačati. Na ta način so cerovski fantje imeli veliko lepih večerov, na katerih ni manjkalo smeha na račun kršitelja «zakona», ker so reveža «imeli za norca»

Pred približno 40 leti se je zgodilo, da so nekateri Cerovci na vsak način hoteli priti do denarja. Poldo Dolgatov, ki je pri vsaki stvari bil «ta prvi», ni izpustil te zamisli. Spravil se je na delo, organiziral tri Mavhence, Klarčevga Joška, «oštirja» iz Cerovelj in še ostale vaščane. Privlekel je na dan svoje «črne bukve», v katerih je rekel, da piše, da je denar treba čakat v noči na dan Sv. Ivana in to točno ob 11 do polnoči pri Vižovskem kaliču. Tam je treba narediti «ris», v katerem naj bi vsi stali in čakali in ob tisti uri bo na «fijakerju» prišel «zludi» s polnimi «žakljemi» denarja. Toda, da bi «zludi» dal denar, je pripovedoval Poldo, mu je treba darovati dušo. To jim je delalo silne preglavice. Kakšno živo dušo naj bi zdaj izbrali in dali hudiču. Mislili so in mislili in končno je bila tudi ta prepreka rešena. Ukradli so petelina — petelin je živa duša — in tako bo tudi hudič zadovoljen.

Prišel je dan Sv. Ivana in tudi noč. Kot so bili domenjeni, so se ob določeni uri zbrali. Poldo s svojimi «črnimi bukvi» pod pazduho, drugi s petelinom v roki in tretji s pripravami, ki so jih potrebovali, da naredijo «ris». Se nekaj pred 11 uro je bilo vse urejeno. Poldo je skrbno tiščal svoje «črne bukve» in vsi točno v «risu» so čakali hudiča z denarjem. In res, čez nekaj časa so ga videli v fraku, si cilindrom na glavi v «fijakerju» in polno «žakljev» okrog njega. Zadovoljno so se pogledali. Poldo pa jim je zakričal: «Mučte fantje, zdaj nese. Zdaj gre, zdaj! PPazite, nobeden ne sme iz risa»! Naenkrat pa se enemu prikaže velika srna, ki teče, drugemu kosa, ki s strahovitostjo kosi in se mu vedno bolj bliža, itd. Od strahu so nekateri začeli bežati. Ponovno so videli hudiča ter obenem nad njimi veliko steno, ki se s strahovitim bobnenjem podira. Tu je nastal še večji strah, tako da so skoraj vsi zbežali, ostali pa so še samo Poldo in dva druga. Se oni so prav kmalu za tem ubrali pot proti vasi in tako morda še danes denar leži pri vižovskem kaliču.

Tako so Cerovci nekdaj mislili obogateti. Toda oni že dolgo ne mislijo več tako. Sprijaznili so se s tem, da je treba pač svoj vsakdanji kruh služiti le z delom in trudom.

Ne samo nekdanje Cerovlje, temveč tudi današnje Cerovlje, so znane kot borbena vas na našem ozemlju. Cerovlje so bile leta 1944. od nacističnih hijen popolnoma požgane. Precejšnje število cerovskih fantov in mlajših mož se je udeležilo N.O.B. in bilo je tudi takih, ki so se izkazali kot hrabri partizani. Cerovska dekleta so se znala upreti nacističnemu sovražniku in pridno delovala v ilegali. Cerovci so se s hrabro Rdečo armado udeležili borb za osvoboditev jugoslovanske prestolnice — Beograda. Tudi ob najbolj kritičnem času posebno za nas Slovence, ob izidu resolucije IU, so Cerovci znali izbrati pravilno pot, po kateri hodijo milijoni in milijoni naprednih ljudi v svetu ter iz svoje srede odstranili tiste, ki so skušali uvajati razdor med vaščani. Cerovci so, kot vedno, tudi danes enotni v borbi za mir in delo, ker se zavedajo, da je edinole z enotnostjo mogoče doseči tiste cilje, za katere se borijo vsi narodi na svetu.

(KONEC)

LEGISA DANICA

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

TU PA TAM...

MAGRA FIGURA — *Ob priliki «plebiscita za Jugoslavijo», ki so ga organizirali koprski gaulajterji, je nudil koprski trg dokaj žalostno sliko. Radio in gramofon sta vreščala že kako uro pred napovedano «manifestacijo», toda ljudi ni bilo na spregled. Le tu pa tam so postopale gručice «avtobusnih» množic in nestrpno čakale, kdaj se bo začela, oziroma končala «ceremonija».*

Kar nenadoma pa so se jim obrazi razjasnili. V daljavi se je namreč začel dvigati oblak prahu. Aha, že gredo — so veselo pogruntali — sedaj pa bodo vendarle napolnili «luknje» v naši «oceanski množici». In res, na trg je pridrvel s polževo brzino vozliček, ki ga je vlekel potrpežljiv oslliček. Na vozičku pa je sedelo, reci in piši . . . sedem oseb, ki so predstavljale «plebiscitarno udeležbo» iz Sv. Antona, Pobegov, Cežarjev in Bertokov. Za štiri vasi pač več kot dovolj!

Seveda ni preostalo drugega kot, da počakajo na «množice» iz Izole, kjer so bili že mobilizirani ribiči s svojimi čolni. Toda tudi množic iz Izole ni bilo na spregled. Kaj so vam tedaj pogruntali brihtni titofašisti? Naložili so na kamjon kakih 25 oseb, ki so stale na trgu v Kopru in hajd z njimi v Izolo, da poiščejo tamkajšnje «množice». V Izoli pa ni bilo o «množicah» ne duha ne sluha. Zato so naložili onih 25 iz kamjona enostavno na čolne in hajd . . . nazaj v Koper. Tam so se «slovesno» izkrcali kot «čistokrvni» Izolani. Ta «špas» so ponovili še parkrat. Po suhem iz Kopra in po morju nazaj v Koper: šlo je kot na «ringelšpilu». Seveda niso titofašisti računali na to, da imajo ljudje bistre oči in da marsikaj vidijo.

ZAKAJ SE TOLIKO POTEGUJEJO? — *V zadnjem času se je slovenska titovska Jerihova trobenta razpisala na dolgo in široko o stavki tobačnih delavk. Po pisarjenju «Primorskega» bi zgledalo, da se pred njihovim brlogom kar poriva na stotine tobačnih delavk, ki prihajajo «tožariti» Enotne sindikate in da na kolenih prosijo izkažnico Petronijeve titokorporativistične podružnice. Ko so pa slednje napovedale stavko se titofašistom še sanjalo ni, da tobačne delavke sploh obstajajo. Šele ko je borba trajala že več časa, je začel kvakati tudi «Primorski». Toda tobačne delavke se zmenijo za njegovo čenčanje prav toliko kot za predlaski sneg.*

TUDI V C.O.N.I. SO že ZLEZLI — *Vik in krik so zagnali titofašisti, ko je naša športna organizacija ZDTV (Zveza društev za telesno vzgojo) navezala stike z italijansko osrednjo organizacijo ljudskega športa, ki se imenuje U.I.S.P. (Unione Italiana Sport Popolare). Glejte jih, so vse vprek vpili titofašistični «športniki» a la Joco et Co, kominformisti prodajajo Italiji celo tukajšnje športnike. Tudi o stari italijanski športni organizaciji C.O.N.I. (Comitato Olimpionico Nazionale Italiano) so se razpisali in razkričali na vse vetrove in jo vsaj navidezno razkrinkovali kot fašistično organizacijo, v korist katere so zapostavljeni vsi ljudski športni krožki. To je tudi resnica ki jo na našem Ozemlju občutijo na svojih ramenih prav posebno naši športniki. Toda kljub temu so titofašisti pred prilično dvema mesecema enostavno vpisali svoje dobro plačane kolesarje prav v «fašistično» organizacijo C.O.N.I. O tem seveda niso črhnili niti besedice. Morda pa je tudi to «lezenje» v C.O.N.I. posledica vedno večjega prijateljstva med Titlerjem in De Gasperčkom.*

Iz Križa

Proslava padca fašizma

Kriška sekcija KP STO je prejšnji petek dostojno proslavila 8. obletnico padca fašizma. Proslavo je otvoril tov. Berto Košuta in pozdravil navzoče. Poleg govorov tov. Justa Košute in Giorgia Jakseticha, ki sta oba v lepih govorih, v krepkih in jedrnatih besedah orisala pomen proslave ter naznačila padec fašizma kot zmago borbe za mir, sta nastopila še pevski zbor in godba. Pevski zbor je zapel tri pesmi. Posebno «Le vkup» in «Moskva» sta navdušili tako, da so morali zadnjo ponoviti. Godba je poleg sodelovanja pri sporedu zaigrala tudi nekaj koračnic po vasi. Bil je lep večer, ki je privabil toliko poslušalcev, da niso mogli vsi v dvorano.

Borba delavcev pri Orehu je te dni prešla v ostrejšo fazo

V četrtek zjutraj so skupno prišli v mesto - Povorka po mestnih ulicah - Kako so jih sprejeli na občini, conskem predsedstvu in Vojaški upravi - Spremljala sta jih zastopnika Enotnih sindikatov in DZ

V zadnjih dneh je zavzela dolgotrajna in težka borba delavcev pri Orehu ostrejšo obliko. Povsem razumljivo je, da so delavci, ki se že nad mesec dni trdo borijo za svoj življenjski obstoj, docela naveličani stalnega zavlačevanja rešitve problema, za katerega bi se že davno lahko našel primeren izhod.

V četrtek zjutraj so vsi delavci zapustili svoje delo ter šli skupno v mesto. V povorki so korakali po mestnih ulicah ter krenili iz Korza na Veliki trg pred občinsko palačo. V povorki si lahko opazil številne table z napisi, ki so izražali njihove zahteve. Skupno so nato šli v občinske urade ter zahtevali razgovor z županom, ki pa je bil, čeprav je bilo že 10. ura, še doma. Ko so ga iz urada obvestili po telefonu o prihodu delavcev, se seveda ni zmenil za njihove zahteve, marveč se enostavno izgovarjal, da ni merodajen za reševanje tega vprašanja in da je že napravil vse, kar je bilo v njegovi moči. Mi bi k temu pripomnili, da ni napravil dejansko nič. Iz občinske palače so se nato podali k conskemu predsedniku ki pa je na dopustu. Sprejel jih je prof. Schifrer. Slednji je zagotovil, da bo posredoval pri VU. Končno so šli še v urade VU, kjer pa niso imeli časa za razgovor.

Delavce sta spremljala zastopnika ES in DZ. Pred palačo VU je zastopnik ES spregovoril čakajočim delavcem par bodrilnih besed.

Tako morajo prizadeti delavci še vedno romati od Poncija do Pilata in nihče izmed merodajnih forumov se vse do danes ni še resno zavzel za njihove potrebe. Verjetno računajo, da bodo delavci klonili ter opustili borbo. Toda pri tem so se docela zmotili, ker se delavci dobro zavedajo, da je ta borba, čeprav dolga in težka, dejansko borba za njihov in njihovih družin, življenjski obstoj.

Širši aktiv KP STO

V torek zvečer je bil v dvorani Kina ob Morju širši aktiv, ki ga je sklicala naša Partija. Udeležili so se v polnem številu člani mestnih sekcij, komunisti-voditelji množičnih organizacij, člani celičnih komitejev in delovnih komisij ter komunisti, člani sekcijskih volilnih komisij.

Prisotni so bili tudi tov. Počekaj in skladatelj tov. Zafred z ženo.

Osrednja točka izčrpnega poročila, ki ga je podal tov. Vidali, je bila volilna kampanja. V svojem referatu je tov. Vidali na kratko obravnaval mednarodni položaj s posebnim ozirom na borbo za mir, nabiranje podpisov za Berlinski poziv ter tržaško vprašanje. Vsi ti problemi so pač tesno povezani z volilno kampanjo. V pogledu tržaškega vprašanja, ki je dvignilo zadnje čase v vseh nacionalističnih krogih toliko prahu, je tov. Vidali opozoril na nove spletke, ki jih snujejo imperialisti skupno s Titom in De Gasperijem na škodo prebivalstev obeh con. Zaradi tega je treba tudi pojačati borbo za obrambo našega ozemlja ter objasnjevati naše stališče najširšim plastem prebivalstva. Opozoril je tovariše, da bo borba težja kot je bila na prejšnjih volitvah, ker so pač vse stranke združene proti nam pod geslom protikomunizma. Zaradi tega je treba še bolj pojačati revolucionarno budnost, ker se bo sovražnik poslužil vseh sredstev in vsakovrstnih provokacij. Nadalje je nakazal naloge, ki se tičejo agitpropa, sindikatov in ostalih množičnih organizacij. Poudaril je važnost širjenja našega tiska, ustmene kapilarne propagande ter razlikovane tiskane propagande, stenčasov in lepakov. Po obravnavanju drugih problemov organizacijskega značaja, ki se nanašajo na volilno kampanjo, je tov. Vidali v zaključku pozval vse tovariše, naj zastavijo vse svoje sile za čim večjo uveljavitev demokratičnih sil na bodočih upravnih volitvah.

ZA IZVEDBO AKCIJE v obrambo tržaške luke

Sklepi sestanka odbora za obrambo naše luke - Na sodelovanje so povabili važnejše tržaške gospodarske ustanove in krajevne oblasti - Protestno zborovanje nameščencev paroplovnih družb

V petek prejšnjega tedna se je sestal novo ustanovljeni odbor za obrambo naše luke. Razen članov, ki so bili izvoljeni na prvem zborovanju, so na seji prisostvovali tudi predstavniki ES in DZ ter drugih avtonomnih sindikalnih organizacij. Predsednik izvršnega odbora dr. Cariello je pojasnil, da se je z imenovanjem Cappe za ministra trgovske mornarice stanje še poslabšalo. Minister Cappa je namreč zagrizen podpornik brodolastnikov iz Genove, ki so se še posebno potegovali za naše ladjevje.

Izvršni odbor je obenem sklenil, da se povabi na sodelovanje vse važnejše tržaške gospodarske ustanove ter predstavnike krajevnih oblasti. Dejansko so namreč tudi slednje neposredno zainteresirane pri tem važnem problemu.

Naslednji sestanek je bil določen za četrtek, ki pa je bil naknadno odgoden na včerajšnji dan. Za čim uspešnejšo izvedbo akcije v obrambo naše luke so bili povabljeni na ta sestanek: italijanska misija, consko predsedstvo, predsedstvo province, tržaški in miljski župan, Trgovska zbornica, Združenje brodarjev, Center za gospodarski razvoj, Ustanova za industrijsko luko, Pristaniško poveljstvo, Ustanova velesejma, Združenje industrijcev, Združenje male industrije, ravnateljstvo Javnih skladišč, Koordinacijski odbor male in srednje industrije, Združenje malih trgovcev ter Združenje obrtnikov.

O poteku včerajšnjega sestanka bomo poročali v prihodnji številki.

V sredo so zborovali nameščenci tukajšnjih paroplovnih družb ter vse ladijsko osebje Zborovanje je imelo značaj protesta in sicer zaradi nesramnih groženj z represalijami proti tukajšnjemu osebju, ki se je postavilo odločno v obrambo svojega dela in zaslužka. Predsednik paroplovne družbe «Italia» je namreč izjavil, da ravnateljstvo ne trpi nobene kritike ter da bo proti odgovornim uvedlo disciplinske ukrepe.

Prisotna sta bila tudi predstavnika ES in DZ, ki sta prinesla zborovalcem izraze solidarnosti. Tov. Tonimec je zagotovil, da bodo dali ES tej kategoriji vso podporo v njeni akciji za obrambo pravice do dela.

Naj bi se izbral kraj, kjer ne bi bilo v bližini glavne ceste tako, da bi se mogla živina neovirano napajati in da bi voda bila na ta način čistejša in uporabnejša.

Ko je bilo zgrajeno to napajališče, se je moralo misliti na te ovire prav posebno zaradi stalnega dotoka ljudi iz Trsta, ki prihajajo ob nedeljah in praznikih v vas, da popijejo kozarec vina in da se razgledajo po okolici. Vsi poznejši stroški bi bili prihranjeni in se ne bi danes postavljalo nujno vprašanje prenosa tega napajališča na primernejši kraj. Vaščani upajo, da bo občina upoštevala to njihovo željo malo več kot pa željo po zgraditvi stanovanjskih hiš za brezdomce, proti katerim so se predvsem postavili predstavniki «lipe» in titovcev.

Vaščan

TUDI V BOŽIČIH SO POKRILI LJUDSKI DOM

V nedeljo je vladalo v Božičih praznično razpoloženje. Vaščani so bili namreč povsem upravičeno veseli in zadovoljni. Saj so v glavnem izpolnili nelahko zadano si nalogo. Kjer so se še pred dobrim mesecem dvigali prvi glavni zidovi, stoji danes že Ljudski dom, ki so ga v nedeljo pokrili. Manjkajo sicer še zunanji in nostranji ometi ter druga manjša dela. Toda glavno je pa le opravljeno.

Tuti ta Ljudski dom je bil zgrajen izključno s prostovoljnim delom vseh vaščanov, ki so si odtrgali vsako uro razpoložljivega časa. Ne samo to, nekateri so celo opustili razna poljska dela, da bi čim več pomagali pri gradnji. Posebno v soboto, ko je šlo delo za pokritje stavbe h koncu, je na delovišču kar mrgolelo starejših in mlajših. Cim so končali delo v tovarni in delavnicah, so takoj prihiteli na gradbišče in delo je šlo urno od rok. Končali so okrog polnoči in da bi pravočasno pokrili stavbo, so prišli v nedeljo že ob 5. uri zjutraj ter udarniško nadaljevali z delom, ki so ga dovršili okrog 11. ure. V soboto in nedeljo je udarniško pomagalo 120 vaščanov in sicer kar 40 več, kot je bilo predvideno.

Po končanem delu so priredili skromno in preprosto zabavo, pri kateri je sodelovala tudi domača godba, ki je igrala pozneje tudi na veselici v Elerjih. Zavedne vaščane je ob tej priliki obiskal tudi tov. Vidali, ki se je zadržal nekoliko časa v veselem krogu domačinov.

Dočim so v Božičih praznovali ta pomemben vaški dogodek, se je v Domju zbralo veliko število demokratov iz mesta in okolice ter dostojno proslavilo obletnico padca fašizma. O pomenu zgodovinskega datuma so govorili tov. Malalan, Lovriha in Postogna. Prisoten je bil tudi someščan, skladatelj Mario Zafred, ki je bil deležen prisrčnega sprejema. Govorom je sledil izbran kulturni spored ter nato ples, ki je trajal pozno v noč.

Udarniško delo za pokritje Ljudskega doma v Božičih

OBČNI ZBOR ZDTV

Jutri, 5. t. m. ob 8. uri bo v krožku «Kraljič» tretji redni občni zbor ZDTV. Na občnem zboru bodo prisotni delegati vseh športnih organizacij, ki so včlanjene v zvezi. Podano bo poročilo o dosedanjem in bodočem delovanju, nakar bo izvoljeno novo vodstvo.

Iz Velikega Repna

Preložiti napajališče

V Velikem Repnu imamo na glavni cesti napajališče za živino. Dogaja se, da je ta cesta zelo prometna, kar ovira živino pri napajanju. Cestni promet je tudi kriv, da postaja napajališče prava umazana luža, ki ne odgovarja več svojem prvotnemu smotru.

Zato je mnenje vaščanov, da bi morala občina poskrbeti za ukinitev tega napajališča in za njegovo ureditev na kraju, ki bi bil primernejši za tako potrebo.

NEPOJMLJIV ODGOVOR GEN. WINTERTONA

„Škamperle“ naj ostane še naprej v svojem domu!

Na svojo vlogo, ki jo je PD «Škamperle» poslalo poveljniku cone gen. Wintertonu, je dobilo v torek odgovor, ne, seveda, od naslovljenca vloge, temveč od podrejnega funkcionarja, ki odgovarja v generalovem imenu. Odgovor se v kratkem glasi, da conski poveljnik ne more prav nič napraviti, ker je v stvari že odločilo sodišče.

Gotovo je, da poveljnik zasedbenih čet ne more spreminjati sodbe pristojnega sodišča. Toda on je poleg tega predstavnik državne oblasti in sodišče je razsodilo, da je Ljudski dom pri Sv. Ivanu državna last, zaradi česar ga mora PD «Škamperle» izprazniti. Torej gre za tožbo lastnika-države za stanovanjski izgon proti neki organizaciji. In če g. Winterton predstavlja to državo, ima tudi polno možnost, da dovoli prizadetemu društvu nadaljnjo uporabo prostorov za njegovo kulturno delovanje, da z njim sklene najemoo pogodbo. To bi bilo v primeru «Škamperla» toliko bolj razumljivo in pravično, ker je bil svetoivanski dom od nekdaj last tamkajšnjega ljudstva ter mu je bil nasilno odvzet od fašistov. To je g. Wintertonu vsekakor znano; saj je dobil v tem času poleg od prizadetega društva še nešteto pisem od drugih organizacij, ki se sklicujejo na to nesporno pravico Svetoivancev. Se hočemo upati, da bo conski poveljnik uvidel absurdnost in krivičnost nameravanega izgona, s katerim bo težko prizadeto vse delovno ljudstvo S. Ivana, ter bo s svojo odločilno močjo preprečil nameravano krivico.

Vedno novi protesti in resolucije prihajajo poveljniku cone s strani tržaških organizacij. Tako so v zadnjem tednu poslali resolucije Svet italijanskih kulturnih krožkov (CCP), PD «Zvezda» iz Podlonjerja s 77 podpisi, PD «Primorec» iz Trebč ter PD «Marušič» iz Rocola.

NA SEJI TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Tov. Weissova je preprečila manever na škodo Slovencev

Interpelacija tov. Weissove glede zapostavljanja Slovencev pri glasbenem natečaju - Večina je izglasovala nedemokratično uvedbo družinskega davka - Licemerstvo indipendentistov in liparjev

Večji del petkove seje preteklega tedna je bil posvečen raznim interpelacijam svetovalcev. Tov. Karleta se je zavzela za gradnjo javne prainice v Starem mestu. Pristojni odbornik je pojasnil, da je ta problem odvisen od razpoložljivosti denarnih sredstev, vsekakor pa bo vključen v bodoči gospodarski načrt.

Sledila je nato interpelacija tov. Weissove glede predložitve poročila o upravi združenih bolnic. Naslednja interpelacija pa se je nanašala na razpis natečaja «Premio Città di Trieste», v katerem se postavlja vprašanje o narodnosti konkurentov. Vprašanje, ki se postavlja z očividnim namenom, da bi se izključilo konkurente slovenske narodnosti. Zaradi tega je naša svetovalka zahtevala pojasnila glede določanja narodnosti pri sprejemanju konkurentov ter ožigosala ta postopek kot protidemokratičen in na škodo meščanov slovenske narodnosti. Interpelacija tov. Weissove je spravila župana in večino v veliko zadrego, iz katere so iskali izhoda z raznimi izgovori ,ki pa niso zadovoljili naše svetovalke. Končno je župan privlekel na dan izgovor, da gre za pomoto v razpisu natečaja, češ da je bila pomotoma navedena beseda «narodnost» mesto besede «državljanstvo». Zagotovil je, da imajo isto pravico do sprejema vsi meščani slovenske narodnosti.

Tako je po zaslugi tov. Weissove očiten šovinističen manever demokristjanov na škodo Slovencev docela izpodletel. Komunisti pa so dali ponoven neizpodbiten dokaz doslednosti v obrambi narodnih pravic Slovencev, kar je moral, čeprav skozi zobe, priznati celo «Primorski».

Sledila je nato interpelacija tov. Geca glede športnih igrišč v Trebčah in Križu ter tramvajskih čakalnic. V naslednji točki so svetovalci sklepali o raznih prodajah občinskih zemljišč. V zvezi s tem sta intervenirala naša svetovalca Malalan in Braun.

Na izredni seji, ki je bila v ponedeljek pa je občinski svet razpravljal o uvedbi družinskega davka.

Daljši govor je imel tov. Pogassi, ki se je v imenu naše skupine zoperstavil stališču večine, na podlagi katerega naj bi se odobrilo dejansko to kar je že sklenil conski upravni odbor. Slednji je vzel namreč kot podlago znano Vanonijevo reformo, ki razbremenjuje premožnejše sloje ter obremenjuje prav delovno ljudstvo. Predložil je nato predlog naše skupine z zahtevo, naj VU ne razširi na naše ozemlje nedemokratični čl. 44 zakona Vanoni ter naj se odgodi vsako nadaljnje razpravljanje in sklepanje o krivično odmerjenem družinskem davku.

Za našo resolucijo so glasovali razen komunistov tudi indipendentisti in dr. Agneletto. Čim pa je dal župan na glasovanje predlog za uvedbo družinskega davka, so komunisti zapustili sejno dvorano, da bi tako onemogočili glasovanje zaradi nelegalnega števila. Prav ob tej priliki pa je prišlo do pravega izraza vse licemerstvo indipendentistov in zastopnika «slovenske dolarske zveze», ki so s tem, da so ostali v dvorani (čeprav so glasovali nato proti predlogu večine), dejansko omogočili, da se je ta predlog lahko izglasoval ob legalnem številu svetovalcev.

«Demokratična solidarnost» s sodelovanjem Tržaškega odbora miru organizira drevi «Večer miru na morju». Na sporedu so petje, godba in razne šaljive točke. Odhod parnika s pomola pred Velikem trgom ob 20.45 uri.

Plenum sekcije KP na Opčinah

V sredo 8. t. m. ob 20. uri bo na sedežu plenum sekcije KP STO z Opčin. Vsi člani celic openske sekcije so vabljeni, da se plenuma gotovo udeležijo.

SESTANEK aktivistk ZDŽ

V torek, 7. t. m. ob 15. uri bo v dvorani krožka «Kraljič» važen sestanek aktivistk Zveze demokratičnih žena STO. O bravnavano bo vprašanje volilne kampanje in nalog žena. Razen aktivistk iz Trsta se bodo udeležile sestanka tudi delegatke podeželskih občin.

Za tiskovni sklad «Dela»

Tov. Marija in Alojz Blokar iz Škednja sta te dni praznovala srebrno poroko. Skupina tovarišev, ki je bila prisotna na domačem slavju, je nabrala vsoto 1.800 lir za tiskovni sklad «Dela».

Vsem darovalcem iskrena hvala, slavljencema pa kličemo: še na mnoga leta!

SHPZ ČAKA ŠE VEDNO ODGOVOR

Naša prosvetna društva za sodelovanje na Radiu

Objavljamo prepis dopisa, ki ga je SHPZ poslala še 20. junija t. l. vodstvu Radia Trst II. in na katerega ni prejela do danes nikakega odgovora, kljub temu, da je pretekel že poldrugi mesec.

Slovensko - hrvatska prosvetna zveza, na ponovne pripombe posameznikov, kakor tudi odborov v njej včlanjenih prosvetnih društev, se obrača do Vas, z željo sodelovanja pri sporedih radijske postaje Trst II.

Le-to bi obstajalo predvsem v sledečem:

1. Nastopi pevskih zborov (moški, mešani in otroški, oktetov, kvartetov in duetov;
2. nastopi glasbenih skupin (godb na pihala, orkestrov, mandolinističnih in harmonikarskih skupin) itd.;
3. uprizarjanje slušnih iger (komedij, dram, spevoiger, šaljivih prizorov) itd.;
4. poljudna kulturno-prosvetna predavanja.

Pripominjamo, da bi te naše sporede izvajali skoraj izključno kulturni delavci-diletantje, t. j. ljudstvo samo, a s kriterijem, ki bi nedvomno zadovoljeval tudi tenkocutnega poslušalca.

Prosimo Vas, da bi nam sporočili Vaše pogoje glede našega sodelovanja.

Pozdravljamo Vas.

Za Slovensko-hrvatsko prosvetno zvezo

(Justo Košuta) (Bufon Dušan)

Razen poslanega dopisa sta zastopnika SHPZ tudi ustmeno obvestila inž. Ostana, predstavnika slovenske radio postaje o želji prosvetnih društev, članic SHPZ za sodelovanje pri slovenskih oddajah. Ker ni bilo nobenega odgovora, je SHPZ ponovno urgirala. Toda tudi to ni pomagalo, vodstvo Radia Trst II. še vedno molči. Zakaj?

Smatramo, da je pobuda SHPZ in prosvetnih društev hvaležna in koristna, ker mora slovenska radijska oddaja služiti širokim plastem našega ljudstva in ne le ozkemu krogu uslužbencev tukajšnjih okupacijskih institucij. Razen tega pa je ponujeno sodelovanje ne samo pobuda SHPZ, marveč obenem izraz teženj pretežne večine slovenskih radioabonentov, ki so povsem upravičeno raveličani poslušati dokaj enoličen radijski spored. Naraščajoča nejevolja slovenskih poslušalcev postaje Trst II., je torej docela razumljiva. Ljudstvo pričakuje, da bo vodstvo Radia Trst II. zavzelo jasno stališče.

Plenum Partije v Zgoniku

V sredo ob 21. uri je bil v Zgoniku plenum vseh članov Partije zgoniške občine. Kot glavno točko je plenum obravnaval problem prihodnjih volitev v občini. Po poročilu tov Grgiča se je razvila plodna diskusija, v katero so posegli tovariši vseh vasi. Na koncu je plenum začrtal naloge, ki stoje pred Partijo v tem predvolilnem razdobju ter diskutiral o znaku in listi, s katero bo naša Partija nastopila na volitvah.

Plenum je dokazal strnjenost in zrelost tovarišev podeželjskih občin ter dal tako dobre perspektive za bodočo volilno borbo.

ŠPORT

BALINCANJE

SKUPINA A: Arzenal Magdalena, igrišče Mezgec ob 16; Baldon - Bar Sportivo, igrišče Baldon ob 16. SKUPINA B: Sportiva - Sv. Alojz Tonda, igrišče Tonda ob 16; Javna skladišča - Riosa, igrišče Pavan ob 16. SKUPINA C: Monte Fiascone - Corsi, igrišče Monte Fiascone ob 16; Costalunga - Bar Guglielmo B, igrišče Kačun ob 16. SKUPINA D: Tirolec - Esso Club, igrišče Tirolec ob 16; Bar Sportivo A - Bellavista, igrišče Mario ob 16.

MNOŽIJO SE PROTESTNA PISMA OGORČENIH ZADRUŽNIKOV

Člani Delavskih zadrug nočejo, da se jih vodi za nos

V zadnjem času smo prejeli večje število pisem, v katerih izražajo člani Delavskih zadrug svoje upravičeno ogorčenje zaradi zadnjega sklepa, ki so ga povzeli komisarji, imenovani od VU. Z očividnim namenom, da bi še nadalje zavlačevali sklicanje občnega zbora, so se namreč v zadnjem trenutku nenadoma spomnili, da je treba vprašati VU za mnenje glede položaja članov, ki niso izpolnili svojih obveznosti v roku do 30. junija. Zaradi tega jih člani povsem upravičeno smatrajo za ljudi, ki nočejo držati danih obljub. Razen tega pa prihajajo zadružniki do zaključka, da si hočejo komisarji s temi manevri obdržati čim več časa svoja mesta, na katera jih je postavila VU. Vse to pa nadalje kaže, da so komisarjem koristi zadružnikov in zadrug postranka stvar in da imajo pri tem glavno vlogo bodisi osebne kakor tudi strankarske koristi.

Vsak zadružnik se torej povsem upravičeno vprašuje, kakšno finančno breme morajo nositi Delavske zadruge s temi komisarji, kakšno je njihovo delovanje in koliko koristi ima ustanova od njihovih tedenskih pomenkov.

Zaradi tega je naraščajoče ogorčenje zadružnikov docela upravičeno, ker imajo pač točen vtis, da jih vodijo za nos Kot posledica tega stanja so prišli na različnih krajih do zaključka, da je treba uporabiti učinkovitejša prepričevalna sredstva.

V nekem pismu predlagajo celo, naj bi se vsi člani, ki nakupujejo v tamkajšnji zadružni prodajalni, vzdržali za en dan vsakega nakupa. S tem bi privedli komisarje do resnejšega razmišljanja ter jim dokazali, da so odločni braniti svoje zadružne koristi. Ne vemo sicer ali bodo ta predlog tudi izvedli. Vsekakor pa je treba preudarnega pomisleka, ker se postavlja obenem vprašanje, da bi s tem utrpele zadruge materialno škodo. Komisarji pa, ki jih ne brigajo koristi zadružnikov, bi seveda zvračali krivdo na člane.

Komisarji pa naj se dobro zavedajo, da s svojim načrtnim zavlačevanjem prav gotovo ne bodo vzbudili med zadružniki malodušja in demoralizacije. Ravno obratno. S še večjo vnemo in odločnostjo bodo nadaljevali borbo za resnično demokratizacijo Delavskih zadrug.

Kam pošiljajo gradbeni material

Neka oseba iz istrskega okrožja je prosila državno gradbeno podjetje v Kopru, da bi prodalo nekaj materiala, ki ga nujno potrebuje za popravilo svoje hiše. Svojo prošnjo je podkrepila s posebnim priporočilom od takoimenovanega krajevnega odbora. Vendar pa je bila prošnja brezuspešna. Vodstvo gradbenega podjetja ji je odgovorilo, da nima na razpolago dovolj materiala zato, ker so ga morali poslati na Plavje v coni A, kjer naj bi gradili novo šolo. Vsem pa je znano, da na Plavjah že dalj časa obstaja šola in da zanjo ne potrebujejo nikakega materiala. Pač pa po vsej verjetnosti omenjeni material rabijo pri gradnji «titovskega doma».

Tako torej, za hiše, ki so nujno potrebne popravila, kajti drugače se bodo porušile, ni materiala v coni B, pač pa ga je dovolj za gradnje titovskih središč v coni A.

Iz Trebč

Smrtna nezgoda

TREBCE — V ponedeljek zvečer je naš vaščan Ludvik Kralj peljal proti domu na vrvi zvezano kravo, ki jo je kupil v Ricmanjih. Na poti v bližini Ključa je mimo privozilo več angleških motociklistov. Zaradi silnega ropota se je krava splašila ter vrgla ob tla svojega gospodarja. Nesrečnež je udaril z glavo ob asfaltirani tlak ter si pri tem razbil lobanjo ter naslednjega dne zaradi tega umrl. Vaščani izražajo prizadeti družini svoje sožalje.

Pes zacvili, ko mu stopiš na rep in če je pogumen, te bo skušal ugrizniti, da boš pomnil, kdaj si mu storil to krivico; če pa je plašljiv, si ga ne bo niti obliznil, marveč ga urno spravil med noge in jo «atomsko» ucvrl daleč od tebe.

Ljudje okrog «lipe» se nam zdijo podobni — naj nam ne zamerijo — «atomsko-letečemu» dirkaču, ki se boji celo svoje sence. Postavši jih pač pred dejstvo, da se nabirajo podpisi za dejansko ustanovitev STO in začenjajo tuliti: «pokažite jim vrata»; spričo najnovejše tito-degasperijevske iredentistične gonje proti STO postavljaš vprašanje, da se morajo vsi pošteni ljudje združiti in zahtevati dejansko ustanovitev STO in oni ti odgovarjajo, da je STO «meddržavno-pravno dejstvo» (katerega, med drugim povedano, ni nihče od nas zanikal) in da «pričenja ZVU na našem področju uvajati red in zakonitost tudi glede obvez, ki jih ima kot čuvar samostojnosti in neodvisnosti našega ozemlja» in skušajo napraviti vse, da bi naši ljudje pozabili, da VU ne more biti «čuvar samostojnosti in zakonitosti našega ozemlja», ker jo sestavljajo predstavniki vlad, ki se še vedno drže predloga o vrnitvi ozemlja Italiji. Postavljaš vprašanje umika okupacijskih čet z obeh con in ti Agneletto v občinskem svetu odgovori, da je to za sedaj «utopija».

So ali niso za STO?

Iz tega izhaja, torej, da se vodilni krogi takozvane slovenske narodne liste v precejšnji meri boje vsakega direktnega in konkretnega poskusa za uveljavitev vseh določb mirovne pogodbe glede našega ozemlja. Zato bežijo pred vsemi takimi predlogi. To pomeni, da nimajo nikake namere boriti se za dejansko ustanovitev STO, a se tega gesla poslužujejo le sedaj, ker so občinske volitve pred durmi in hočejo iztisniti nekaj slovenskih glasov. Ko pa postaja vprašanje prenerodno, se kot pridni in zvesti nosilci «atomske kulture», zatekajo k splošnim frazam o «bajonetih, ki nosijo svobodo», o razpravah «na celičnih sestankih» itd., kar so ljudje že neštetokrat slišali od leta 1917. dalje od Churchilla, Goebbelsa, Hitlerja, Mussolinija, Franca, Tita, Trumana, Rupnika, Mačeka, Pavelića itd. Njihovi članki in govori so pač zelo «linijsko» usmerjeni in nam ne povedo nič takega, kar bi ne bili že slišali od njihovih prednikov.

In glede dejanske ustanovitve STO se «atomsko» izmikajo. Oni «so za STO», a niso za umik tujih čet; «so za STO», a se zadovoljujejo z lažnim dejstvom, da je «VU čuvar samostojnosti in neodvisnosti na našem ozemlju»; «so za STO», a ne protestirajo proti aneksiji cone B k Jugoslaviji; «so za STO», a še niso nikoli rekli besedice, s katero bi zahtevali imenovanje guvernerja, proti kateremu so nastopile vlade ZDA, V. Britanije in Francije, kljub temu, da je Sovjetska zveza sprejela kandidata Anglije; «so za STO», a nočejo podpisati zahteve po takojšnji uveljavitvi vseh določb mirovne pogodbe.

Iz vsega tega vzhaja upravičeno vprašanje: «so ali niso za STO?» Postavljati splošno geslo o STO je lepo in zelo udobno za ljudi, ki lovijo občinske fotelje in ki nimajo namena boriti se za izpolnitev teženj našega prebivalstva. A naši ljudje so naveličani splošnih gesel. Treba jim je z dejstvi pokazati svoj obraz. Do sedaj pa so voditelji takozvane slovenske narodne liste dokazali, da nočejo STO, da so njegovi sovražniki prav zaradi tega, ker se izmikajo od vsake konkretne akcije v njegovo korist. In s tem dokazujejo tudi, da so «v liniji» v Washingtonom in Londonom, ki nočeta STO, ker hočeta da bi naše ozemlje ostalo v sedanjem stanju vojaške okupacije in strateškega oporišča za njune «atomske in človekoljubne namene». Za to pa bodo Slovenci oddali svoj glas ljudem, ki se borijo proti temu, ne pa voditeljem «lipe», ki jim ponujajo le «flavze».

Za teden dni

Sobota 4. Dominik
Nedelja 5. Marija
Ponedeljek 6. Sikst
Torek 7. Kajetan
Sreda 8. Hermina
Četrtek 9. Joahim
Petek 10. Lavrencij (prvi kraj

ZGODOVINSKI DNEVI

5. 1895. je umrl Friedrich Eng eden izmed ustanovitel znanstvenega komunizma. dil se je 28. 11. 1820.
6. 1905. je umrl Anton A slovenski slikar.
9. 1868. se je vršil prvi vel ljudski tabor v Ljutome kjer je ljudstvo obsodilo zadnjaško politiko takrat avstrijskih voditeljev ter izreklo za svojo samostojno
10. 1865. se je rodil A. Kont tinovič Glazunov, ruski sk datelj-sinfonik.
10. 1942. se je vršil prvi sestan Churchilla in Stalina v M skvi.

RADIO ODDAJE

TRST II.
Val. dol. 343,9

SOBOTA: 13. Sramel kvintet ženski duet - 19. Oddaja za m mlajše - 21. Iz opernega svet 22.30 Zabavna in plesna glas

NEDELJA: 9. Kmetijska od ja - 11.30 Aktualnosti - 12. melodije do melodije - 13. Glas po željah - 20.02 Slovenske smi - 21. Z domače knjižne lice.

PONEDELJEK: 13.42 Glas raznih narodov - 19. Iz films ga sveta - 20.45 Dvorakovi vanski plesi - 21. Koncert sista Danila Merlaka - 22. Bee ven: Simfonija št. 5.

TOREK: 13. Glasba po želja 19. Mamica pripoveduje - Slovenski motivi - 21. Vzori m dini - Dr. Spencer v borbi pr pegavici - 22. Beethoven: Ko cert št. 5.

SREDA: 18.15 Dvorak: Ko cert za violino - 19. Zdravni vedež - 20.30 Naša šola - 21. K cert tenorista Dušana Pertota 22.30 Cajkovski: Simfonija M fred.

ČETRTEK: 19. Slovenščina Slovence - 21. Radijski odeb Mosca: «Bivši učenec», vese igra v 3 dejanjih, nato Prilj ljene uverture - 23. Chopin skladbe.

PETEK: 13. Glasba po želja 18.45 Bizet: Odlomki iz op «Carmen» - 19. Pogovor z žen 20.30 Tržaški kulturni razgle 21. Mojstri besede Robert G ves.

Še krp nimajo

Preteklo nedeljo so titov organizirali izlet Nabrežinc v Komen. Izleta, ki je m marsikateremu priliko, da o šče sorodnike in znance stran meje, se je udeležilo vaščanov vseh političnih pr pričani. Vrnili so se v pone ljek zjutraj okrog 3. ure, trujeni, jezni in razočara Avtobus jih je namreč pu na cedilu v Sežani in se vr neznano kam po druge izleto ke. Cakati so morali nad 2 u

Zanimrvo je vedeti, kaj s pripovedovali o življenju km tov na Krasu, ki se nahaja pod Titovo Jugoslavijo. Ne k mo obravnavali splošnega p ložaja, ker je že itak dob znan. Omenili bomo le nek tere stvari, ki so jih povedo izletniki. Dejstvo je, da m go družin nima niti krp, da si zakrpali svojo borno ob ko. Celo sorodnike, ki so pri v nedeljo na obisk so pros naj jim pošljejo ali prinese vsakovrstnih krp, da bodo l ko vsaj za silo zakrpali m in otrokom obleko in per Na vprašanje, kako se kaj majo, so obrnili oči v tla in ironičnim posmehom odgovo